

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Veronika Poslušná

*Informovanost o těžbě a využívání kobaltu z Konga
jako téma pro sociální a humanitární práci*

Bakalářská práce

vedoucí práce: Mgr. et Mgr. ThLic. Jaroslav Franc, Th.D.

2020

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 13. 5. 2020

Vlastnoruční podpis

Poděkování patří mému vedoucímu Mgr. ThLic. Jaroslavu Francovi, Th.D. za jeho čas, ochotu, laskavost a cenné rady, které mi byly poskytovány po celou dobu psaní této práce. Za konzultace a pomoc se stanovením výzkumné metody děkuji Mgr. Petru Hlávkovi. Své rodině a přátelům srdečně děkuji za zázemí, trpělivost a podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	7
1 Demokratická republika Kongo	9
1.1 Kobalt	10
1.1.1 Charakteristika a použití.....	10
1.1.2 Naleziště	11
1.1.3 Těžba	11
1.1.4 Poptávka po kobaltu	12
1.2 Humanitární krize.....	12
1.2.1 Potřeba humanitární pomoci	13
1.2.2 Válečné konflikty	14
1.2.3 Děti	15
1.2.4 Násilí na ženách a dětech	16
1.3 Informování o problematice	16
1.4 Média a humanitární krize.....	17
2 Metodologie výzkumu.....	19
2.1 Formulace výzkumné otázky a cíle.....	19
2.2 Obsahová analýza textu.....	19
2.3 Metoda zisku dat	20
2.4 Popis výzkumného souboru.....	21
2.5 Metoda zpracování dat	23
2.5.1 Kódování	24
2.5.2 Kategorie	24
2.6 Interpretace	25
2.6.1 Obecné údaje o analyzovaných člancích.....	25
2.6.2 Kategorie důvody	28
2.6.3 Kategorie podmínky práce	31

2.6.4	Kategorie možnosti řešení	34
2.6.5	Kategorie zúčastněné strany	37
2.6.6	Výsledky výzkumu	42
2.6.7	Diskuze	43
Závěr.....		45
Bibliografický seznam.....		47
Seznam grafů.....		55

Úvod

Komplikované dodavatelské řetězce, na jejichž počátcích jsou mnohdy porušována lidská práva, jsou dnes součástí mnoha produktů, které jsou využívány většinou společností. Kobalt je nerostná surovina, která je potřebná pro nabíjecí baterie, které jsou dnes součástí spotřební elektroniky, tedy mobilních telefonů, počítačů a také elektrických automobilů, jejichž poptávka neustále vzrůstá jako žádoucí prvek ekologického jednání. Představte si, malé dítě bez radosti a smutné. Těžba této suroviny je totiž situována především do Demokratické republiky Kongo, do země, kterou zmítá dlouholetá humanitární krize, kdy podmínky práce v dolech jsou nebezpečné, pracovníkům mnohdy není více než 15 let a o kontrolu nad nalezišti nerostného bohatství se válčí.

Z hlediska humanitárního práva mnoho obyvatel této země nemá možnost žít svůj život důstojně a jejich ochrana a pocit bezpečí jsou často nenaplněnými potřebami. Mezinárodní sociální práce předpokládá, že situace globálního charakteru vyžadují globální přístup. Advokacie spolu s rozvojem a prosazováním mezinárodní politiky jsou tak nejběžnější realizací globálního přístupu v případě této problematiky.

Možnosti změn a tendencí dosáhnout etického získávání tak žádoucí suroviny stojí v první řadě na dostatečné a vhodné informovanosti o tomto tématu. Zvyšování povědomí se ujímají neziskové organizace, ať už ty humanitární, které situaci popisují pomocí reportů, děsivých čísel a potřebnosti pomoci anebo ty, které se snaží změny docílit na makro úrovni tím, že přímo oslovují výrobce, kteří mají vlastní dodavatelské řetězce ve svých rukách. Dalším informačním aktérem se stávají média, která jsou přímou spojkou mezi uživateli elektronických zařízení a dětskou prací, která za výrobou těchto produktů stojí.

Využívanými zdroji byly z velké části elektronické informační zdroje přístupné skrze knihovnu Univerzity Palackého. Jednalo se tak o periodika, články humanitárních časopisů a reporty vlád. Humanitární informační server Reliefweb, který spravuje organizace OCHA a reporty humanitárních organizací působících v zemi, byli významnými zdroji informací k aktuální situaci a humanitárním potřebám. Využité monografie souvisejí s oborem mezinárodní sociální práce.

Hlavním cílem této práce je zjistit, jakým způsobem je téma dětské práce a nelidských pracovních podmínek popisováno v českých nejčtenějších médiích. Cíl byl stanoven vzhledem k tomu, že produkty užívající zmíněný kobalt jsou většinou užívány právě čtenáři webových zpravodajů, kteří jsou tak nezbytnou součástí celého procesu. K dosažení cíle byla použita kvalitativní obsahová analýza článků, které o dané problematice píšou. Vzorkem pro potřeby této analýzy bylo 23 článků z 6 nejčtenějších českých médií za poslední 3 roky. Pro zjištění nejčtenějších médií byla použita výzkumná studie NetMonitor, realizovaná společností Gemius. Teoretická část popisuje pojmy, které s danou problematikou souvisejí. Ve výzkumné části je popsán realizovaný postup a následně jsou na základě analýzy zveřejněny výsledky.

Motivací pro sepsání tohoto tématu byla seminární práce, kterou jsem vypracovávala v 1. ročníku v rámci předmětu sociologie. Zadáním práce bylo popsat nejnaléhavější a nejzanedbanější problém a jeho výběr zdůvodnit a podpořit ho nejefektivnějším projektem. Popsání této problematiky, se mi jevílo jako zásadní i z toho důvodu, že mnoho uživatelů elektronických zařízení o situaci nemá povědomí, a přitom jsou jako odběratelé zásadními články. Důvod výběru tématu, které souvisí s elektronickým průmyslem je také osobní zájem o technologie a jejich souvislost s životy lidí, jejichž práva jsou porušována během získávání zásadních surovin pro umožnění technologického rozvoje.

1 Demokratická republika Kongo

Demokratická republika Kongo (dále jen DRK) země střední Afriky, s rozlohou 2 344 858 km² je 12. největší zemí na světě (CIA, The World Factbook [online]). Sousedícími zeměmi jsou Angola, Burundi, Středoafriická republika, Republika Kongo, Rwanda, Jižní Súdán, Tanzanie, Uganda a Zambie. Díky poloze mělo DRK již v minulosti velké možnosti obchodu jak se sousedícími státy, tak s mezinárodním trhem díky řece Kongo, která byla a je jednou z největších řek na světě (Simba, 1966, s. 8). V dnešní době je DRK na obchodu s ostatními státy závislé stejně tak, jako ekonomika na rostoucích poptávkách a cenách nejenom mědi, ale také kobaltu (Country Report - DRC, 2020, s. 23).

DRK je zemí, kde se těží nezměrné množství nerostných surovin a již před téměř 125 lety byly objevena obrovská naleziště mědi a kobaltu v oblasti Katanga (de Wit, Guillocheau, op, 2015, s. 21). Podle Simby (1966) již v té době k nejvýznamnějším surovinám, díky kterým se země řadila k nejvýznamnějším producentům světa, patřila měď, zinek a kobalt, které se těžily v mnoha oblastech, z nichž nejznámější byla Katanga. Provincie Kasai a Katanga byly místy, kde se těžily ozdobné a průmyslové diamanty a v té době se na celosvětové produkci podílely 60 procenty. K dalším významným nerostným surovinám DRK patřily a dodnes patří naleziště uranu, bauxitu, rubínu, safíru aj. (de Wit, Guillocheau, de Wit, 2015, s. 21).

Počet obyvatel k roku 2020 je podle dat United Nations přes 89 miliónů a 46 % veškerého obyvatelstva tvoří děti do 14 let. Na území DRK se nachází mnoho etnických skupin jejichž počet je okolo 200 (CIA, The World Factbook [online]). Během Belgické nadvlády docházelo koloniální správou k přesunům příslušníků jednotlivých kmenů a vytvářely se tak menšiny uprostřed jiných kmenů. Kmenové války byly tak výsledky tohoto jednání (Simba, 1966, s. 20) a tato historie se odráží i v současných vztazích (CIA, The World Factbook [online]).

Špatná ekonomická situace a bezpečnostní situace, válečné konflikty, násilí (Executive summary - DRC, 2019, s. 2), nefunkční vláda, korupce (Country Report - DRC, 2020, s. 3), spolu s chudobou, velkým množstvím uprchlíků a nemocemi (DR Congo - Key Figures [online]), moderním otroctvím, dětskými vojáky, nucenou a dětskou prací a sexuálním násilím tvoří obraz problematické situace dnešní Demokratické republiky Kongo (CIA, The World Factbook [online]).

1.1 Kobalt

Demokratická republika Kongo je dnes největším producentem kobaltu na světě (Hassell, 2018, s. 1). Nejvýznamnější naleziště kobaltu jsou dnes stále v jižní oblasti území Katanga (de Wit, Guillocheau, de Wit, 2015, s. 21) a i přes veškeré surovinové bohatství zůstává DRK zemí, jejíž velká část obyvatel žije v chudobě (Anderson, 2008, s. 17). Analýza 4 kategorií souvisejících s ekonomikou, politikou, sociální a bezpečností situací v DRK vytvořená neziskovou organizací The Fund for Peace podává informaci, že stát zaujímá 5. příčku z celkových 178 a je tak označen jako „Fragile State“.

1.1.1 Charakteristika a použití

Kobalt je kov lesklý, stříbrný s namodralým nádechem. Ví se, že existuje ve více než dvou stech rudách, které jsou vždy spojeny s niklem, mědí nebo olovem.

Kobalt se využívá ve vysoce legovaných slitinách, které jsou schopny odolávat namáhání a korozi při vysokých teplotách. Velmi významný je pro magnetické slitiny pro motory, měřiče a elektroniku (Hassell, 2018, s. 2). Používá se v mnoha podobách v několika oblastech:

- Nabíjecí baterie – pro mobily, laptopy a elektrické automobily (McCullough, E., Nassar, N.T., 2017)
- Elektronika – v integrovaných obvodech a polovodičích
- Katalyzátory – kobalt snižuje aktivační energii (tlak, teplotu...), která je potřebná pro řadu průmyslových procesů, jako je třeba tvorba recyklovatelných plastů
- Inkousty a pigmenty – užití pro řadu odstínů kobaltově modré barvy na keramiku nebo sklo
- Slitiny – slitiny s kobaltem mají vlastnosti magnetismu, velké pevnosti při zvýšených teplotách a odolnost proti opotřebení a korozi
- Zdravotnictví – kobalt je základní složkou vitamínu B12, který má řadu důležitých významů pro fyziologii lidského těla, dále je jeho užití známé pro sterilizaci chirurgického vybavení a pro hledání metastáz v mozku a plicích (Cobalt Institute, Core Applications [online]).

Využití kobaltu je známé v mnoha oblastech. Avšak jeho nejvíce známé zastoupení (42 % veškerého využití kobaltu) je v katodě lithium-iontových nabíjecích bateriích (DeCarlo, Matthews, 2019, s. 4). Spojení lithia a kobaltu je dnes nejvíce používané, protože má velmi dobrou životnost, není tak nákladné a má nejlepší poměr kapacity a výkonu (Blomgren, 2017, s. 21).

1.1.2 Naleziště

Světová naleziště kobaltu se k roku 2020 nachází mimo jiné na území Austrálie, Kanady, USA, Číny, Kuby, Madagaskaru, Maroka, Papuy nové Guiney, Filipín a Ruska. Avšak největší produkci, která se odhaduje na 70 %, světu poskytuje DRK (U.S. Geological Survey, 2020, s. 51).

Největší ložiska kobaltu se nacházejí na jihu země. Už před více než 100 lety se v provincii Katanga našla obrovská naleziště mědi spolu s kobaltem a těžba zde probíhá ještě dnes (de Wit, Guillocheau, de Wit, 2015, s. 21). Nejvýznamnější oblastí těžby kobaltu dnes je mimo Katangy také Kinshasa. Vzhledem k rostoucí poptávce po tomto kovu spousta firem investuje velké částky peněz do průzkumů oblastí, kde se naleziště očekávají. Mnoho nalezišť je mimo jiné na mořských dnech, zejména v Pacifickém oceánu (U.S. Geological Survey, 2020, s. 51)

1.1.3 Těžba

V jižních provinciích existují dva možné druhy těžby kobaltu, prvním je průmyslová výroba, která je řízena z kanceláří a prováděna těžkou technikou (Blomgren, 2017, s.) a druhá, řemeslná těžba, spojená s porušováním lidských práv, nevhodnými podmínkami práce a chudobou, která dle odhadů může být 15-20 % z celkové produkce. Centrum pro výzkum nadnárodních společností mimo jiné odhadlo, že v podzemních tunelech, bez vhodného vybavení pracují statisíce dětí a Amnesty International odhaduje, že každý rok okolo 70 lidí v těchto tunelech během různých nehod zahyne (Brink, Kleijn, Sprecher, Tukker, 2020, s. 2). Ve zprávě od Amnesty International (Research, 2016 [online]) je uvedeno, že v dolech pracuje 110 000 až 150 000 horníků bez ochranného vybavení používající ty nejzákladnější nástroje pro kopání hlubokých tunelů. Další problém je, že v dolech pracují děti ve věku 7–14 let a podle statistiky od UNICEF je jich asi 40 000. Horníci pracují nejméně 12 hodin, tahají těžké náklady kobaltu a dostávají 1 nebo 2 dolary za den. Ve zprávě od Sky News (Special report, 2017 [online]) videozáznam jednoho z mnoha konžských dolů, opět popisuje problém s dětskou prací a nebezpečím, které v těchto dolech pro horníky vzniká.

Největším vývozcem kobaltu je DRK a největším dovozcem je Čína (Brink, Kleijn, Sprecher, Tukker, 2020, s. 3). V procesu dodeje suroviny kobaltu ke zpracování jsou zapojeni operátoři a akcionáři dolů, kterých bylo k roku 2016 okolo 30 (Brink, Kleijn, Sprecher, Tukker, 2020, s. 8).

1.1.4 Poptávka po kobaltu

První lithiovou baterii s kovovou lithiovou anodou vyvinul v roce 1976 M. Stanley Whittingam, jeho následovník, John. B. Goodenough přidal k lithiové baterii kobalt jako katodu, což dalo bateriím vyjímečný výkon. Bohužel z důvodu vysoké reaktivity a hořlavosti nebylo možné komerční použití tohoto produktu. Až Akira Yoshina použitím grafitu dokončil vývoj dnešních nabíjecích baterií, které jsou na trhu od roku 1991 (Berkowitz, Aurbach, 2019, s. 918).

S rozvojem přenosných technologií se roustoucí poptávka po nabíjecích bateriích začala přímou úměrou zvyšovat a dnes je tak již neodmyslitelnou součástí technologicky rozvinutého světa. Z důvodu negativních dopadů klimatických změn, se zvyšuje poptávka po elektronických automobilech, které mají být alternativou k fosilním palivům. I z tohoto důvodu jsou odhady týkající se poptávky kobaltu do budoucnosti v grafech vyjádřeny jako neustále rostoucí linka (DeCarlo, Matthews, 2019, s. 3-6).

1.2 Humanitární krize

Africký kontinent je světařílem, jehož země se potýkají s chudobou, korupcí, občanskými válkami, násilím a různými formami dětské práce. V DRK tomu není jinak. Humanitární problémy zde pomáhají řešit neziskové organizace, avšak vývojová perspektiva mnoha afrických zemí zůstává opomíjena. Příjmy většiny států se skládají z vývozu zemědělských plodin, a především z prodeje a vývozu nerostných surovin (Šlachta, Burda, Holeček, 2007, s. 178). Z důvodu důvodu korupcí a krádeží není DRK z nerostného bohatství schopna profitovat (Anderson, 2008, s. 16).

Podle organizace Mercy Corps je krize v Demokratické republice Kongo jednou z nejkompexnějších a dlouhotrvajících krizí a soustřeďuje se především na východě země. Slabá vláda, nedostatečná infrastruktura a nevyvíjející se ekonomika v kombinaci s dvacetiletým konfliktem tak daly vzniknout jedné z nejvíce ignorovaných a opomíjených krizí na světě (Mercy Corps, DRC humanitarian crisis [online]).

Důvody těchto problémů jsou zakořeněné již v historických událostech, které jsou popsány v absolventské práci Kobalt z Konga (Poslušná, 2020, s. 12-17).

1.2.1 Potřeba humanitární pomoci

„Plagued by poverty but rich in resources“ (Walt, 2018, s. 108). DRK je zemí, která má bohatství v nerostných surovinách, ale její většinové obyvatelstvo žije pod hranicí chudoby.

Podle statistik Světové banky téměř 2/3 obyvatel žije pod hranicí chudoby a je tak jednou z nejchudších zemí světa (Amnesty International, Research, 2016, s. 31). Podle statistik neziskové organizace OCHA je v DRK 15 milionů lidí v nouzi, z toho 8,5 milionu jsou děti. (ReliefWeb, Report [online]).

V západní části probíhají konflikty, jejichž součástí je více než 100 místních ozbrojených skupin. Z důvodu těchto konfliktů je v rámci Afriky v DRK nejvíce vysídlených osob. Jedná se tak o 4,5 milionu obyvatel a uprchlíků ze sousedních zemí je více než 500 tisíc. V roce 2018 v západní části vypukla epidemie eboly, největší, jakou kdy tato země zažila. Poskytování pomoci se stalo náročné právě z důvodu konfliktů a přítomnosti ozbrojených skupin (Mercy Corps, DRC humanitarian crisis [online]).

Pomoc je poskytována mimo jiné neziskovou organizací Lékaři bez hranic, která svou pomoc zaměřuje na boj s ebolou, pomáhá vnitřně vysídleným, HIV/AIDS pozitivním, podvyživeným dětem a ženám, které byly sexuálně zneužívané (Medecins Sans Frontieres, DRC [online]). Další organizace, které v DRK působí jsou UN, Červený kříž, Člověk v tísni a další (LCA, DRC Humanitarian Agency Contact List [online]).

Humanitarian response plan od organizace OCHA stanovil 3 cíle humanitární pomoci. Prvním je zajištění fyzické a duševní pohody nejzranitelnějších osob podle jejich základních potřeb. Druhým je zlepšení životních podmínek nejzranitelnějších, kteří ztratili majetek a živobytí a/nebo mají omezený přístup k základním službám v důsledku humanitární krize. Třetím je zlepšení ochrany pro nejzranitelnější osoby, kteří jsou ohroženi porušováním lidských práv. V případě prvního cíle je uvedeno, že pomoc je zacílená na 52 % potřebných z celkového počtu 15 milionů. Zlepšování životních podmínek je možné u 45,7 % a zajišťování ochrany u 36,9 % z celkových 7,9 milionů potřebných (Humanitarian InSight, DRC 2020 [online]).

1.2.2 Válečné konflikty

Naleziště nerostných surovin jsou považována za větší hrozbu, než když by jich na území byl nedostatek a tento jev je označován jako „honeypot efekt“. Z tohoto hlediska větší množství surovin vytváří iniciativy pro rebelské skupiny, které se snaží o ložiska bojovat a získat nad nimi moc. To může dále způsobovat regionální konflikty, snahy o odtrhnutí daného území, nákupy zbraní a verbování nových vojáků (Brainard, Chollet, 2007, s. 62).

Základními faktory konfliktu jsou pravděpodobně otázky přístupu k bohatství a moci, spravedlnosti, rozdělování zdrojů a kontext, ve kterém jsou slabší státy a instituce využívány ve prospěch bohatších národů a nadnárodních společností. Pro možnost řešení těchto faktorů musí mít populace přístup k různým zdrojům spolehlivých informací. V případě organizací, které pomáhají v konfliktních oblastech, bohužel dochází i k nechtěným následkům, které mohou situaci velmi ovlivnit, aniž by to bylo zaznamenáno. Podle Mary B. Anderson je několik případů pomoci, kdy je třeba dbát na způsob přepravování zdrojů nebo sdělování informací (Fisher et al, 2007, s. 68).

V občanské válce jsou stranami konfliktů organizované nestátní skupiny a agenti či žadatelé o moc. Cílem tohoto konfliktu je snaha o nahrazení vlády, zajištění moci v určitém regionu, nebo odtržení se od země. Dochází během ní k množství tragických úmrtí na obou stranách konfliktu. Vývoj v DRK zahrnuje nezměrné množství typů konfliktů. Občanská válka, jejímž cílem byla snaha o změnu moci probíhala v dekadě vlády prezidenta Mobutu. Následující vývoj však zahrnuje války o nerostné suroviny, do kterých byly zapojeny i sousední státy a rebelské skupiny (Cramer, 2006, s. 68).

Porušování práv je v základech mnoha konfliktů. Potlačení práva jedné strany začíná jako nenásilný protest, ale velmi snadno se může stát základem ozbrojeného boje. Historické události naznačují, že oficiální mír nepřináší zastavení násilí. Ve skutečnosti mohou ženy být obětí násilí poté, co se jejich muži vrací frustrovaní z válek. Dopadem neceněného udržování míru může být šíření sexuálně přenosných chorob a nárůst sexuálního obchodu. Pokud je vyžadován mír, musí se také vyhledávat spravedlnost všech osob, kteří jsou na okraji společnosti (Fisher et al, 2007, s. 52).

Demokratická republika Kongo a její vláda je nestabilní už od Belgické nadvlády, kdy stát byl drancován a využíván pro nerostné bohatství a jeho obyvatelstvo krutě zabíjeno. Občanská válka vyvolána nepokoji po osvobození od koloniální nadvlády si vyžádala statisíce obětí a byla zde zahájena intervence UN, která trvala 4 roky (Renton, Seddon, Zeilig, 2007, s. 37 - 100). Režim během vlády Mobutu Sese Seka přinesl zemi další války a nepokoje. Bohatství získané z vývozu končilo z důvodu korupce v rukách vlády a hlavy státu. Během genocidy ve Rwandě Mobutu otevřeně podporoval Hutu extremisty a Tutsiové, kteří uprchli do Zairu zde vyvolaly rebelii. Ti s podporou prezidenta Rwandy a Konžané, kteří byli odpůrci režimu, zahájily útok s cílem Mobutu svrhnout. To byl začátek první války v Kongu, jehož výsledkem byl nový prezident Laurent-Désiré Kabila (Oppong, 2007, s. 63-66).

Během Kabilovy vlády došlo k dalším nepokojům, jejichž výsledkem byl nejkrvavější konflikt, který svět po druhé světové válce zaznamenal. Ve válce bylo zapojeno 9 afrických států a desítky ozbrojených skupin. Důvodem této války byly především boje o nerostné bohatství Demokratické republiky Kongo (Turner, 2007, s. 1-26). Později byla v Lusace podepsána smlouva, která měla zemi přinést mír a mírovou operaci OSN. I přes tuto dohodu boje od roku 2003 v několika etapách pokračují. Soustřeďují se především do západní oblasti Kivu, kde způsobují mnoho problémů místním obyvatelům (Renton, Seddon, Zeilig, 2007, s. 202).

1.2.3 Děti

Úmluva o právech dítěte z roku 1989 byla podepsána všemi státy světa kromě Somálska. Demokratická republika Kongo jí podepsala v roce 1990. Podle této úmluvy má dítě právo na ochranu před ekonomickým vykořisťováním a před jakoukoliv prací, která by byla škodlivá a nebezpečná pro zdraví dítěte a jeho tělesný, duševní, duchovní, morální či sociální rozvoj a výchovu (Unicef, Child Rights [online]).

Závislost a zvláštní ochrana, která je dětem poskytována vede k tvrzení, že jejich blaho je důležité. Avšak jejich efektivita a vytrvalost je podmíněna k jejich vykořisťování. Toto téma je velmi komplikované, aktuální od počátku 80. let a dotýká se oblastí hospodářského rozvoje, chudoby, globalizace, empowerment, sebe-určení, sociální spravedlnosti a lidských práv. Dětská práce je velmi často jedinou možností k přežití v různých podobách, kterými může být prodávání na ulicích, sex za přístřeší, sluha nebo práce v továrnách (Lyons, Manion, Carlsen, 2006, s. 138).

Zatímco v Evropě je dětská práce právně ošetřena dolní věkovou hranicí, tak na africkém kontinentu je podle organizace Unicef do ekonomických aktivit zapojeno 40% dětí ve věku 5-17 let (ReliefWeb, Report [online]). Dětská práce má obrovský dopad na dětství a vývoj dítěte. Vede k nemožnosti vzdělání s dalším dopadem na budoucí zaměstnání, zdravotním problémům a dítě je celkově vystavováno riskantním podmínkám. Děti, které spadají k nejchudší části obyvatel nemají jinou možnost než pracovat, přičemž přežití chudých rodin závisí na výdělku jejich dětí (Lyons, Manion, Carlsen, 2006, s. 145).

1.2.4 Násilí na ženách a dětech

Velké riziko násilí na ženách a dětech vzniká v DRK během nekončících válečných konfliktů. Znásilňování se stalo nástrojem k ponižování, zastrašování a podrobování si nejenom komunit, žen ale i mužů. Znásilněná žena je natolik ponižena, že již nemá místo ve společnosti, v rodině, vedle svého muže a dochází tak ke stigmatizaci a vyloučení. V mnoha případech bylo znásilňování užíváno jako taktika během genocid a čistek, jejímž účelem bylo vyhnání určité komunity ze žádaného regionu (Lyons, Manion, Carlsen, 2006, s. 98).

V roce 2016 podle údajů organizace Mercy Corps byla 1 z 10 žen a dívek v DRK obětí sexuálního násilí v DRK (Mercy Corps, DRC humanitarian crisis [online]). Dokumentární film Slzy Konga ukazuje skutečnost, jak se sexuální násilí stalo zbraní místních ozbrojených skupin. Těžké osudy mají ženy, se kterými jejichž manželé kvůli znásilnění odmítnou žít (Kašpar, 2009[online]).

Doktor, který v DRK, v Bukavu léčil na 1000 obětí znásilnění od 12 do 70 let rozlišil několik forem znásilnění, mezi které zařadil možnosti sexuálních přitažlivostí, kdy se jednotlivé ženy stávaly „manželkami“ jednotlivých vojáků, únosů mladých dívek, které byly využívány jako sexuální otrokyně v armádě až po znásilňování a mrzačení, jejichž fyzické léčení často nebylo možné (Lyons, Manion, Carlsen, 2006, s. 99).

1.3 Informování o problematice

Problematika kobaltu, jako nerostné suroviny, která se těží v DRK za účelem výroby nabíjecích baterií, které jsou užívané v elektronických zařízeních po celém světě byla poprvé více zmedializována dokumentem „Krev v mobilech“. Jedná se o dánský dokument, jehož autor v roce 2010 sledoval cesty minerálů užívaných v elektronických zařízeních ze zemí, kde byly vyrobeny, až do dolů v DRK (Promítej i Ty!. Krev v mobilech [online]).

Následnou iniciativu v informovanosti převzala nezisková organizace Amnesty International. Na svých webových stránkách mapuje porušování lidských práv v souvislosti s těžbou kobaltu od roku 2014, kdy byl vydán první článek dotýkající se dané problematiky. Zpráva „This is what we die for“ obsahuje terénní výzkum z dolů v jižní části DRK, který potvrzuje porušování lidských práv na mnoha úrovních, a to zejména dětskou prací, nelidskými pracovními podmínkami, nedostačující mzdou a s riziky zmrzačení nebo smrti (Amnesty International, Research, 2016, s. 4-7).

V prosinci roku 2019 byla 14 rodinami z DRK skrze právníky organizace International Rights Advocates podána žaloba na firmy Apple, Alphabet, Dell Technologies, Microsoft a Tesla. Důvodem žaloby je vědomé profitování z brutálního zneužívání malých dětí v DRK. Tyto děti zde těží kobalt, který je základním komponentem pro znovu nabíjecí baterie a zmíněné firmy vyrábějí elektronická zařízení, která tyto baterie používají. Žaloba byla zaslána soudu ve Washingtonu a je sepsána na 79 stranách. Obsah žaloby je doprovázen příběhy a fotografiemi zraněných a zmrzačených dětí, které byly nuceny pracovat v dolech v nebezpečných podmínkách (IRAdvocates, Case [online]).

1.4 Média a humanitární krize

Ukázalo se, že přírodní katastrofy mají tendenci být větší mediální události než válečné konflikty nebo dlouhodobé mimořádné události. Na druhou stranu je velmi obtížné překonat mediální bariéru týkající se například občanské války v Sýrii. Je pravda, že situace některých konfliktů je široce medializována, avšak reporty primárně popisují politické, etnické nebo náboženské konflikty a mnohem méně reflektují potřebu humanitární pomoci (Gibbson, 2015, s. 254).

V souvislosti s informováním o humanitárních krizích skrze média se uvádí pojem CNN efekt. Tento pojem zahrnuje teorii navrženou Piersem Robinsonem. V rámci této teorie tvrdí, že přesvědčivé televizní obrazy, zejména vyobrazující humanitární krize, mohou přimět politické činitele zasáhnout v situacích, které by jinak nebyly v jejich zájmu. Zároveň zde vzniká riziko zkreslení a nevhodného informování. Jedním ze špatných příkladů CNN efektu je genocida ve Rwandě, kdy bylo problematické vůbec o bojích mezi Hutu a Tutsi informovat. Poměrně dlouho se tedy o probíhající genocidě ve světě vůbec nevědělo a za předpokladu fungujícího CNN efektu tak političtí činitelé nemohli učinit žádné kroky (Robinson, 2002, s. 110-116).

Přímý dopad CNN efektu ve fázích před a po krizi je spíše zanedbatelný. V době krize je účinek větší, avšak i tak je stále omezený. Účinek efektu je relevantní pouze v malé menšině případů. Přestože tlak vytvářený médii může změnit politiku tím, že zahájí vojenskou intervenci, tak je nepravděpodobné, že by byla použita síla, u které by nebylo jisté, že přinese malé oběti (Jakobsen, 2000, s. 131).

Obecným předpokladem je, že masivní mediální pokrytí humanitární krize vede ke zvýšení přidělování nouzových finančních prostředků a ke zlepšení dosažení humanitárních potřeb. Akademická literatura však neposkytuje žádné potvrzení o existenci CNN efektu. Studie případů naznačují, že daného efektu bylo dosaženo v případech, kdy intervenující vláda shledala oblast strategicky důležitou. Faktory, které určí úroveň nouzové pomoci jsou tak ovlivněny mírou angažovanosti, tedy silou a vytrvalostí humanitárních organizací působících na místě (Olsen, 2003, s. 39-41).

Zanedbání fází před násilím a po něm má z pohledu řešení konfliktů dva nešťastné důsledky. Zaprvé zkresluje vnímání zemí a regionů náchylných ke konfliktům ze strany veřejnosti z toho důvodu, že příběhy o úspěchu jsou většinou ignorovány a zprávy jsou tak téměř vždy negativní. Veřejnost tak získává dojem, že současné konflikty jsou iracionální a neřešitelné a upadá tak veřejná podpora a snaha situaci řešit. Zadruhé, při mediálním zaměření na humanitární utrpení dochází k přesměrování finančních prostředků z rozvojových projektů, jejichž cílem je zabránit vzniku konfliktů. Důsledkem tohoto přesměrování je dramatický nárůst počtu lidí závislých na humanitární pomoci (Jakobsen, 2000, s. 138).

Vlivem médií, které informovaly o největší africké válce v DRK v letech 1997 – 2008 bylo dosaženo CNN efektu, jehož výsledkem byla intervence UN v podobě mírové operace (Stupart, 2015, s. 418 – 420). Závěrem je, že pokud média nezaznamenávají humanitární katastrofy, pak to znamená, že je veřejnost nebude vnímat (Gibbson, 2015, s. 257).

2 Metodologie výzkumu

Výzkumná část této práce popisuje stanovený cíl práce, použité metody pro sběr a analýzu dat, techniky zpracování a následnou interpretaci a diskusi výsledků.

2.1 Formulace výzkumné otázky a cíle

Cílem práce je seznámit čtenáře se základními informacemi týkající se nejenom právně rozporuplné těžby kobaltu v Kongu a užití tohoto kovu v elektrotechnických zařízeních, které jsou dnes již většinou společností denně užívány. Hlavním cílem této práce je zjistit, jak je téma dětské práce a nelidských pracovních podmínek spojených s těžbou kobaltu předkládáno v nejnavštěvovanějších českých médiích. Záměrem je ukázat, jaké informace o dané problematice se skrze média dostávají k široké veřejnosti, jejíž většina je součástí procesu získávání a využívání kobaltu skrze denně používaná elektronická zařízení jako jsou mobilní telefony, notebooky a rozvíjející se elektromobilní průmysl.

2.2 Obsahová analýza textu

Obsahová analýza je jako metoda kvantitativní i kvalitativní často užívána ve výzkumu mediálních obsahů (Vojtíšek, 2012, s. 31), kdy kvalitativní obsahová analýza je definována jako hlubší, popisné a interpretační zkoumání obsahu (McQuail, 2009, s. 372). V průběhu analýzy je možné se zaměřit také na kvantitativní metody, kdy je pozornost zaměřena na četnost výskytu prvků (Hendl, 2016, s. 133).

McQuail (2009, s. 361) říká, že „všechny procesy, o nichž je možno říci, že přenášejí informace, jsou v podstatě výběrové procesy“. Informační teorie, pomocí binárního kódovacího systému vytváří systém, kdy počet otázek, které jsou potřebné pro vyřešení problému se má rovnat počtu informačních položek. Tento postup se stává nástrojem pro analýzu informačního obsahu, kdy obsah je racionálním záměrem tvůrců a výsledné mediální sdělení je nástroj.

Strategie obsahové analýzy stojí na skutečnosti, že nevznikají nové materiály, ale objevují se a pracuje se s již existujícími texty (Miovský, 2006, s. 98). Způsob zkoumání obsahu spočívá v soustavě kategorií, které jsou během analýzy postupně tvořeny a v nichž je zjednodušeně vyjádřen předmět obsahu jednotlivých částí textu. Tím se vytváří jednotky měření obsahové analýzy (Surynek, 2001, s. 132).

Jedním ze způsobů určení informační hodnoty je spočítání „faktů“ v textu. K tomu pomohou měřítka jako „hustota, která je představitelem poměru všech relevantních bodů obsahu, šíře, která definuje počet různých bodů jako podíl všech možných a nakonec hloubka, která reflektuje počet faktů a popsanych motivů, které pomáhaly vysvětlit základní podstatu“ (McQuail, 2009, s. 362).

2.3 Metoda zisku dat

Velmi významnou roli v kvalitativním i kvantitativním výzkumu hraje výběr výzkumného vzorku. V případě tohoto výzkumu způsob výběru sledoval postup předem dané struktury výběru. Data byla předem známa a výběr byl tak totální, protože počet článků, které splňují parametry byl tak velký, že bylo možné všechna data zpracovat (Hendl, 2016, s. 149). Podle Miovského (2006, s. 131) jedna z variant totálního výběru je právě výběr dokumentů pro obsahovou analýzu.

Proces výběru výzkumného vzorku začal předběžným zjištěním, jaká česká média o tomto tématu píše. K vyhledávání článků docházelo procházením internetových zpravodajství a zadáváním klíčových slov „kobalt“ a „Kongo“. Původní záměr byl vybrat všechny články nejčtenějších českých médií napsané od roku 2010. Důvodem zvolení tohoto roku byl dánský dokumentu „Krev v mobilech“ který toto téma nejen zahraničním, ale i českým médiím otevřel. Vzhledem k velké nabídce českých médií a nedostatku výzkumů, které by prokázaly, která média jsou od roku 2010 nejčtenější je výběr vzorku postaven na výzkumné studii NetMonitor realizovaný společností Gemius, který má sesbíraná a uveřejněná data od roku 2017 (Gemius Czech, O nás [online]).

Postup zjištění nejčtenějších médií z výzkumné studie NetMonitor byl následovný. Na webové stránce pod záložkou „Kategorie“ byla zvolena rubrika „Zpravodajství“ a údaje seřazeny sestupně dle „Návštěv“. Jelikož tento web neposkytuje data pro návštěvnost za celé roky, byl tento krok opakován znovu po každém změně měsíce postupně od ledna do prosince v letech 2017 až 2019. Tímto postupem bylo zjištěno, že následujících 6 médií mělo v uvedeném datovém rozmezí největší návštěvnost (seřazeno sestupně od nejnavštěvovanějších):

- novinky.cz | rubrika Zpravodajství
- seznam.cz | Zprávy Seznam.cz
- idnes.cz | Zprávy
- aktualne.cz | Zprávy

- blesk.cz | Blesk.cz – Zprávy
- denik.cz (GemiusRating, Kategorie [online]).

2.4 Popis výzkumného souboru

Datovým podkladem pro studii jsou dokumenty, které vznikly v minulosti. „Výzkumník se tedy zabývá tím, co je již k dispozici, ale musí to vyhledat“ (Hendl, 2016, s. 204). Dokumenty, které lze pro výzkum získat se rozlišují na osobní, úřední dokumenty, archivované údaje, výstupy masových médií a virtuální data. Schulz (2004, s. 35) říká, že: „operacionalizace začíná většinou vymezením výběrového souboru šetření, kterým se rozumí výběr jednotek přicházejících v úvahu pro analýzu“. Jelikož požadavek výzkumu se týká působení médií na obyvatelstvo, tak je účelné zkoumání článků, týkajících se zvoleného tématu, které mají velký dosah (Schulz, 2004, s. 35). V případě této práce to znamená, že sesbíraný materiál je z nejnavštěvovanějších českých médií.

Pro účely obsahové analýzy jsou použity výstupy nejnavštěvovanějších českých masových médií, které jsou tvořeny novinovými články publikovanými on-line na webových portálech českých zpravodajů. Jedná se o veřejné, retrospektivní¹ a sekundární² dokumenty, ke kterým byl přístup získán po zadání potřebných klíčových slov „kobalt“ a „Kongo“. Výběr byl omezen datem vydání, kdy podmínkou bylo do analýzy zahrnout články vydané v lednu 2017 a později. Celkový počet článků získaných tímto způsobem je 23. Obsah článků včetně obrázků a rubrik byl zkopírován do textového souboru a následně vložen do programu MAXQDA. Tím byl materiál připraven k následnému zpracování dat.

Aktualne.cz

Článek 1 „Zájem o těžbu na dně oceánů roste. Lidstvo ho může zničit dřív, než ho prozkoumá“.

Z tohoto webového serveru kritéria pro analýzu splnil 1 článek. Je zařazen v rubrice Zahraniční.

¹ Dokumenty, které vznikly po uvažované události (Hendl, 2016, s. 204).

² Dokumenty, které vznikly pomocí primárních dokumentů (Hendl, 2016, s. 204).

Blesk.cz

Článek 2 „Google, Apple a Tesla využívají dětské otroky? Pět firem čelí vážnému obvinění“

Článek 3 „Letní brigády za rohem, dítě může vydělat i desetitisíce.“

Články vybrané pro analýzu z tohoto online deníku byly 2. Oba byly nalezeny ve zprávách portálu. Jeden v rubrice Svět (čl. 2), jehož titulek zní: „Google, Apple a Tesla využívají dětské otroky? Pět firem čelí vážnému obvinění“ a druhý v rubrice Události (čl. 3) s titulkem „Letní brigády za rohem, dítě může vydělat i desetitisíce. Ve světě musí pracovat i sedmiletí“.

Denik.cz

Článek 4 „Hledá se kobalt. Prospektoři chtějí u Kraslic do zimy stihnout čtyři vrty“.

Článek 5 „Krev v mobilech? Suroviny pro baterie se těží v drastických podmínkách“.

Podle zadaných kritérií byly nalezeny na webových stránkách tohoto portálu 2 články. Oba jsou umístěny v rubrice Zprávy – ekonomika.

iDNES.cz

Článek 6 „Baterky budoucnosti. Mobil vydrží nabitý až třikrát déle“

Článek 7 „Kobalt do baterií pro Apple i Teslu těží v Kongu šestileté děti, tvrdí žaloba“

Článek 8 „Kobalt může nabourat velkolepé plány na elektrickou budoucnost aut“

Článek 9 „Kobaltová mánie opadá. Však pro ni nebylo příliš důvodů“

Článek 10 „Kov pro elektromobily pomůže najít umělá inteligence, věří miliardáři“

Článek 11 „Lidem v šuplících leží nedostatkový materiál do elektromobilů“

Článek 12 „Vysoká cena za pokrok. V konžských dolech rubou kobalt dětští horníci“

Článek 13 „Výrobci elektromobilů mají problém: spekulanty s důležitým kobaltem“

Tento zpravodajský server publikoval ke zvolenému tématu největší počet článků. Mezi dvě hlavní rubriky Magazíny a Zpravodajství se rovnoměrně rozdělilo všech 8 publikovaných. V rubrice Zpravodajství se články ještě dále dělily do rubrik Kraje, kde byl nalezen 1 článek (čl. 6) a v rubrice Ekonomika byly nalezeny 3 články (čl. 7, 10, 12). V rubrice Magazín byly články nalezeny v dalších podrubrikách. V rubrice Auto – zprávy byly nalezeny 2 články (čl. 8, 13). V dalších rubrikách Mobil – Tech&Trendy (čl. 11) a Technet – technika (čl. 9) byl pro analýzu zvolen 1 článek v každé.

Novinky.cz

Článek 14 „Akcje těžařů Glencore prudce padají kvůli obvinění z praní špinavých peněz“

Článek 15 „Děti zemřely nebo byly zmrzačeny. Konžské rodiny žalují technologické giganty kvůli kobaltu“

Článek 16 „Fiat Chrysler hlídá zdroje minerálů pro baterie, z ekologických i humánních důvodů“

Článek 17 „První dopady nedostatku akumulátorů zasáhly Teslu a Hyundai“

Článek 18 „Rozmach elektromobilů je závislý na kobaltu. Získat ho dostatek je problém“

Článek 19 „Vědec objevil, jak snížit množství kobaltu v akumulátorech“

Celkový počet článků z tohoto webu zvolený pro analýzu byl 6. Největší četnost článků, které byly z tohoto webu posbírány, byla v rubrice AutoMoto, kde byly publikovány 4 články (čl. 16, 17, 18, 19) mající souvislost s těžbou kobaltu v Kongu. Další 2 články byly zastoupeny po jednom v rubrikách Ekonomika (čl. 14) a Internet a PC (čl. 15).

Seznam.cz

Článek 20 „Gates a další magnáti investují do hledání zdrojů kobaltu“

Článek 21 „Kanadčané mají záslusk na český kobalt. Miliardové naděje ale můžou zhatit úřady“

Článek 22 „Solární energetika ve světě zažívá boom. U nás je to jinak: Solární kapacita loni naopak klesla“

Článek 23 „Technologičtí giganti čelí žalobě za nákup „krvavého“ kobaltu z Konga“

Z tohoto webu byly pro analýzu vybrány 4 články. 2 zvolené články v rubrice Byznys (čl. 20, 22), 1 v rubrice Domáci (čl. 21) a 1 v rubrice Svět (čl. 23).

2.5 Metoda zpracování dat

Mezi základní možnosti typu sběru dat se řadí i sběr dokumentů, kterými mohou být dokumenty veřejné, soukromé nebo e-diskuze. Výhoda tohoto sběru dat spočívá v tom, že je umožněna analýza jazyka i slova, je dobře dosažitelný a informace jsou již zpracované a dané. Je však nutnost tyto informace vyhledat a ve většině případů požadují přepis nebo skenování. Také nemusí být zajištěna autentičnost a přesnost (Hendl, 2016, s. 162).

Analýzou dokumentů se rozumí „analýza jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořené za účelem našeho výzkumu“ (Disman, 2011, s. 124). Při této metodě je nemožné, aby charakter a obsah dat byl výzkumníkem nějak změněn, tím tedy zaniká možnost zkreslení (Miovský, 2006, s. 189).

2.5.1 Kódování

Analýza dat zahrnuje jejich redukci a následné zobrazení, jehož účelem je organizace a komprese informací. Během procesu však nesmí dojít ke ztrátě kontextu analyzovaných dat. Celý proces má za cíl napomoci usnadnění návrhů závěrů a interpretací (Hendl, 2016, s. 207).

Způsobem systematizace a úpravy dat pro kvalitativní analýzu je kódování, jehož principem je zpracovávání a třídění získaných informací. Celé kódování je procesem, které vyžaduje úpravy textu vždy na základě nově získaných informací. Jednotný text se tímto procesem rozděluje na menší části, které spadají pod jednotná kritéria, což napomáhá hledat podobnosti a odlišnosti jednotlivých sdělení a významů. „Proces kódování je de facto procesem identifikace a systematického označování významných celků dle vytvořených kritérií“ (Miovský, 2006, s. 210).

Ke kódování byl použit program MAXQDA, do kterého byly vloženy výzkumné soubory v podobě článků. Kódovací jednotkou byly věty a odstavce.

2.5.2 Kategorie

K redukci, třídění a zobrazování dat při analýze dochází díky vzniku kategoriálních systémů. Vzniklé kategorie dávají vzniknout obecnějším údajům získaným z těch konkrétních. Následným zobrazením se usnadní proces odvozování a vytváření závěrů (Hendl, 2016, s. 211).

Pro potřeby této práce byla zvolena metoda otevřeného kódování, která se ze své podstaty zabývá označováním a kategorizací pojmů. Podmínkou je důkladné studium částí textu, kdy je rozebrán na samostatné části, aby mohly být prostudovány. Následným porovnáváním je nejenom umožněno zjišťování podobností a rozdílů, ale také vzniká prostor pro pokládání nových otázek (Strauss, Corbin, 1999, s. 43).

Kategorie, které vznikly na základě kódování zvolených dokumentů, jsou 4. Jedná se o kategorii důvody, která byla rozdělena na důvody těžby a na důvody využívání dětské práce a nelidských pracovních podmínek. Další kategorie jsou podmínky práce, možnosti řešení a zúčastněné strany.

2.6 Interpretace

V této části práce jsou interpretována jednotlivá data, která byla získána z článků 6 nejčtenějších médií. Pomocí použité metody obsahové analýzy bylo dosaženo cíle, který spočíval ve zjištění, jakým způsobem o tématu dětské práce a pracovních podmínek jednotlivé články píší.

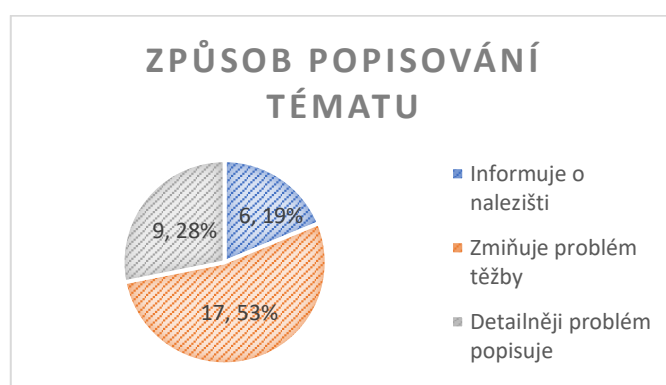
První část interpretace náleží popsání obecných údajů o analyzovaných článcích. Další části jsou rozděleny do 4 kategorií, které byly stanoveny na základě kódování a následné analýzy dat. Jedná se o kategorie důvody, podmínky práce, možnosti řešení a zúčastněné strany. Na jednotlivé články je v textu odkazováno pomocí zkratk čl. 1-23.

2.6.1 Obecné údaje o analyzovaných článcích

1. Způsob popisování tématu

Online zpravodajské portály, kde bylo dle kritérií nalezeno a pro následnou analýzu vybráno 23 článků, se v samotném základu zmiňují o problematice těžby kobaltu. Každý z článků zmiňuje, že největší světová naleziště kobaltu se nacházejí v Demokratické republice Kongo. Zmínění dětské práce, nelidských pracovních podmínek nebo nestálé demokratické situace DRK je zahrnuto v 17 článcích (čl. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23). Detailnějším popisem problémů dětské práce, pracovních podmínek a vzniklých konfliktů se více zabývá 9 článků z celkových 23 (čl. 2, 3, 5, 7, 8, 12, 13, 15, 23)

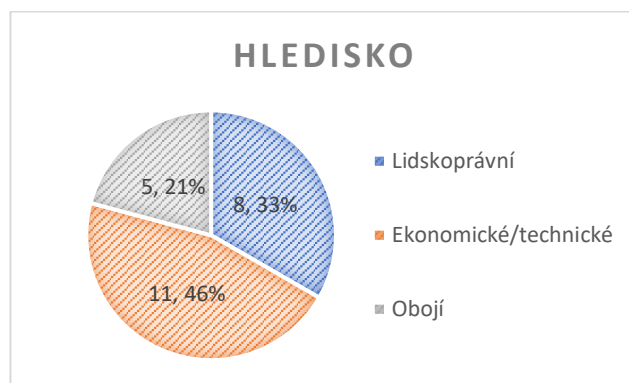
Články, které reflektují, že největší světová naleziště kobaltu se nacházejí právě v Kongu, problematiku těžby nezmiňují (informace pouze o nalezišti: čl. 1, 10, 11, 14, 20, 21). Informaci o nalezištích vkládají do kontextu problematiky vývoje elektrotechniky a především elektro-mobility, která v dnešní době závisí na lithium-iontových bateriích, jejichž součástí je podle článků právě kobalt.

Graf 1: Způsob popisování tématu

2. Hlediska analyzovaných článků

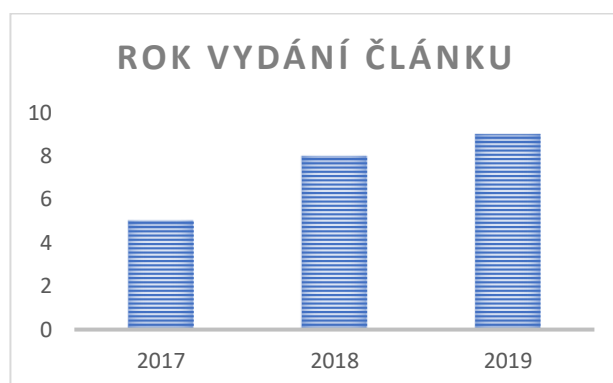
Na obsahy jednotlivých článků bylo možné nahlížet ze 3 hledisek. První, lidskoprávní hledisko, pohlíží na téma většinou skrze problematiku dětské práce a pracovních podmínek (čl. 2, 3, 5, 7, 12, 15, 23). Ekonomické nebo technické hledisko znamená, že obsah článků je více směřován k problematice nedostatku kobaltu a jeho rostoucí ceně pro elektrotechnický průmysl a rozvíjející se elektrický automobilní průmysl (čl. 1, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 20, 21). Některé články (čl. 8, 16, 18, 19, 22) téma reflektovaly z obou hledisek.

Graf 2: Hlediska analyzovaných článků

3. Četnost zastoupení v jednotlivých letech

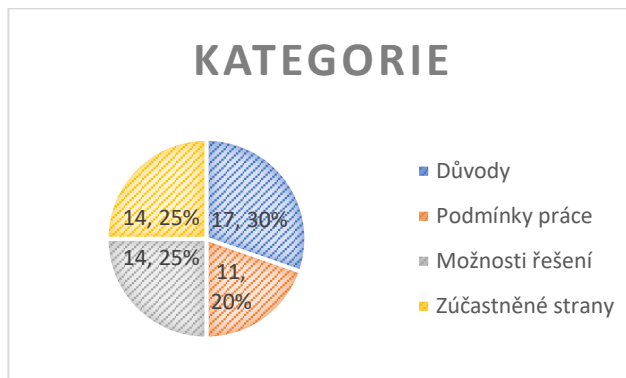
V rámci vyobrazení četnosti zastoupení vydání článků v jednotlivých letech. Z následujícího grafu je zřejmé, že nejméně článků bylo vydáno v roce 2017 a počet v dalších dvou letech vzrostl.

Graf 3: Rok vydání článků

4. Zastoupení analyzovaných článků v jednotlivých kategoriích

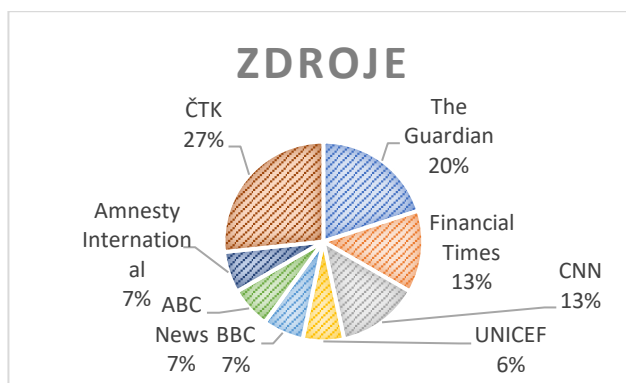
Z tohoto grafu je možné vidět, že největší četnost článků popisuje důvody, další v pořadí jsou zúčastněné strany a možnosti řešení a nejmenší četnost zastoupení článků je v kategorii podmínky práce.

Graf 4: Kategorie

5. Původní zdroje

Většina článků byla napsána různými autory. Někteří z nich byly pouze pod zkratkami, jiní byli jmenováni. Některé články odkazovaly na zahraniční zdroje informací. Zpravodajství České tiskové kanceláře bylo uvedeno jako původní zdroj 4 článků. Z tohoto důvodu se některé věty v jednotlivých člancích doslovně kopírovaly.

Graf 5: Zdroje

2.6.2 Kategorie důvody

Kategorie důvody je rozdělena do dvou stěžejních pohledů, které články popisují. Prvním je důvod těžby kobaltu jako potřebné suroviny a druhým je důvod využívání dětské práce a nelidských pracovních podmínek. Oba pohledy pomohou dát do kontextu význam těžby a problémy týkající se porušování lidských práv.

2.6.2.1 Důvody těžby

Z celkových 23 článků 16 zmiňuje, že důvodem těžby kobaltu je jeho potřeba v **lithium-iontových bateriích**, které mají široké využití v elektronických zařízeních. Většina článků zdůrazňuje užití baterií především ve spotřební elektronice, tedy v **mobilních telefonech a počítačích**.

„Kobalt je velmi potřebným kovem v oblasti elektroniky. Jedná se o hlavní složku lithio-iontových baterií, které se nachází prakticky v každém nabíjecím elektronickém přístroji.“ (čl. 2)

„V baterii iPhonu je dnes kromě lithia právě už jen kobalt.“ (čl. 8)

„Kobalt se používá mimo jiné v lithium-iontových akumulátorech....Poptávka po kovu i jeho cena dlouhodobě narůstají, je totiž důležitou součástí baterií pro chytré telefony či elektromobily.“ (čl. 12)

Co se ale ukazuje být podle 18 článků zásadní, je vývoj **elektromobility**, který je podle některých článků žádaný pro umožnění přechodu na ekologické automobily.

„že vytěžené suroviny jsou nutné k přechodu na takzvanou zelenou ekonomiku“ (čl. 1)

„Slavný vědec Kenan Sahin objevil možnost, jak snížit podíl vzácného a drahého kobaltu v akumulátorech. Jeho získávání je jednou z největších překážek rozvoje elektromobility.“ (čl. 19)

„Kobalt se díky použití v bateriích pro elektromobily stal jednou z nejžádanějších komodit na světě.“ (čl. 20)

Baterie elektromobilů totiž stejně jako spotřební elektronika potřebuje lithium-iontové baterie na bázi kobaltu.

„Kobalt se skloňuje především v souvislosti s akumulátory do elektromobilů.“ (čl. 6)

„Surovinu, která se podobně jako lithium používá při výrobě baterií pro elektroauta.“ (čl. 21)

„Už nyní prodává auta, která lithium-iontové baterie potřebují, např. Fiat 500e nebo Chrysler Pacifica Hybrid.“ (čl 16)

Jeden článek informoval také o užití baterií v **solární energetice**.

„Velkokapacitní baterie, které se u nich začínají stavět. Obří energetická úložiště akumulují energii v době, kdy jí solární zdroj díky příznivým klimatickým podmínkám vyrábí přebytek.“ (čl 22)

A o důvodech těžby právě v DRK rozhoduje informace, že aktuálně má tato země **největší nálezitě** kobaltu na světě. Tuto informaci reflektovalo 20 článků z celkových 23.

„Zmíněný kobalt se těží hlavně v Demokratické republice Kongo, která má kolem 60 procent světových zásob tohoto kovu.“ (čl. 1, 8, 15)

„Dvě třetiny zásob se nachází v nestabilní středoafričské zemi Demokratická republika Kongo.“ (čl. 4, 17)

„Největší světové zásoby kobaltu má například Demokratická republika Kongo.“ (čl. 22)

2.6.2.2 Důvody využívání dětské práce a nelidských pracovních podmínek

K důvodům využívání dětské práce a nelidských pracovních podmínek obsah článků přistupoval z několika pohledů. Prvním pohledem bylo, proč na takové podmínky nejenom dětské pracovníci vůbec přistupují. V několika článcích zaznělo, že to, co děti nutí pracovat je **chudoba**, která ohrožuje je samotné i jejich rodiny. Z tohoto důvodu musí přistupovat na nelidské pracovní podmínky.

„Hlavní příčinou dětské práce je extrémní chudoba, která děti nutí pracovat, aby přežily a pomohly přežít i svým rodinám.“ (čl. 3)

„Hladověť, nebo kvůli jídlu riskovat život. To jsou možnosti, které tito lidé mají....V žalobě se uvádí, že děti, z nichž některým bylo jen šest let, musely kvůli extrémní chudobě svých rodin opustit školu a pracovat v kobaltových dolech firmy Glencore.“ (čl. 7)

„...byly některé děti v Kongu kvůli chudobě nuceny pracovat v kobaltových dolech evropských a čínských firem...“ (čl. 15)

Druhý pohled je ze strany firem, podniků, které baterie využívají do svých produktů. Některé články reflektují slova žaloby, která jako důvod využívání dětské práce a nedodržování pracovních opatření uvádí to, že vlivné firmy, které baterie s kobaltem využívají do svých zařízení, něco takového vůbec připouštějí a **nevyvíjejí iniciativu, aby tomuto jednání zabránili.**

V ní stojí, že firmy „vědomě využívají a napomáhají krutému a brutálnímu zneužívání malých dětí“, aby těžily vzácný kov v extrémně nebezpečných podmínkách. Obžalovaní prý věděli, že těžební sektor Konga „je závislý na dětech“. (čl. 2)

„Tyto společnosti, nejbohatší firmy světa vyrábějící fantastické věci, umožnily mrzačení a zabíjení dětí kvůli levnému kobaltu,“ (čl. 7)

Ačkoliv americké společnosti doly přímo nevlastní, bylo podle obžaloby v jejich kompetencích a finančních možnostech na svoje dodavatelské řetězce dohlédnout a zasáhnout do nich. Tím, že tak neučinily, přispěly podle rodin ke smrti a těžkým zraněním několika dětí.“ (čl. 15.)

Dalším, třetím pohledem je tvrzení, že DRK je **chudou, nedemokratickou a nestabilní zemí**, která dovoluje porušování lidských práv a využívání dětské práce.

„Dvě třetiny zásob se nachází v nestabilní středoafričské zemi Demokratická republika Kongo.“ (čl. 4)

„Přes 60 procent tohoto kovu pochází z Konga, jedné z nejchudších a nejméně stabilních zemí na světě.“ (čl. 15, 23)

„...v Demokratické republice Kongo, která ovšem s demokracií nemá moc společného a vývoz kobaltu odtud je neustále problematický jak z etického, tak cenového hlediska.“ (čl. 17)

„Kongo je však velmi nestabilní zemí, ve které je bezpečnost práce mizerná a nucená práce dětí normou.“ (čl. 18)

„...Demokratická republika Kongo, jejíž těžební průmysl nejenže patří k velkým znečišťovatelům, ale také porušuje lidská práva zaměstnanců, a dokonce využívá dětskou práci. (čl. 22)

2.6.3 Kategorie podmínky práce

Jak již bylo zmíněno v typologii, většina článků (konkrétně 17) podmínky práce zmiňuje. Kategorie podmínky práce zahrnuje několik způsobů, jakými články problematiku sdělují. Polovina z nich v souvislosti s informováním o podmínkách práce používala expresivně zabarvené výrazy.

2.6.3.1 Dětská práce

O existenci dětské práce v souvislosti s těžbou kobaltu informuje 12 článků z celkových 23. Některé články problematiku označují přímo jako dětská nebo nucená dětská práce, která je články popisovaná jako **nežádoucí jev**.

„V roce 2018 se při vyšetřování CNN zjistilo, že korupce a využívání dětské práce v africkém státě stále přetrvává.“ (čl. 2)

„UNICEF upozorňuje, že jen v Africe je nuceno do dřiny v dolech či v armádě každé čtvrté dítě...Jednou z nejtěžších forem dětské práce je těžba kovů a nerostů. Například v Demokratické republice Kongo jsou děti nuceny k těžbě kobaltu.“ (čl. 3)

„Ve zprávě dokumentuje obchod s kobaltem, který mnohdy začíná v tomto africkém státě, kde jej ze země pracně získávají tisíce dětí.“ (čl. 12)

„Kongo je však velmi nestabilní zemí, ve které je bezpečnost práce mizerná a nucená práce dětí normou...“ (čl. 18)

A mnohé články těžbu kobaltu prováděnou nezletilými popisují jako **zneužívání dětí**.

„V ní stojí, že firmy „vědomě využívají a napomáhají krutému a brutálnímu zneužívání malých dětí...“ (čl. 2)

„Podle něj situace v dolech připomíná středověk, režisér si zároveň pokládá otázku, zda nejmodernější výkřiky techniky nejsou vykoupeny právě krví pracujících dětí.“ (čl. 5)

„Kromě problémů s cenou a spekulanty je zde problémem i zneužívání dětí při jeho těžbě.“ (čl. 8)

„V dolech rudu rukama dobývají i děti, které jsou tak vystaveny jedovatým těžkým kovům.“ (čl. 13)

„Za 35 let práce lidskoprávního advokáta jsem neviděl zneužívání dětí v tak velikém měřítku. Tato krutost a chamtivost musí skončit,“ (čl. 23)

Negativní označení situace dětí bylo dalším jevem spojeným s popisem dětské práce několika článků. Popis tohoto jevu je v článcích podporován silnými a expresivně zbarvenými výrazy.

„...na jejímž počátku jsou zubožené děti v afrických dolech...Podle něj situace v dolech připomíná středověk, režisér si zároveň pokládá otázku, zda nejmodernější výkřiky techniky nejsou vykoupeny právě krví pracujících dětí.“ (čl. 5)

„Tento případ označil jako možná nejhorší podobu otroctví a vykořisťování dětí, s jakou se během své dvacetileté praxe setkal.“ (čl. 7)

„vědomě profitovaly z krutého a brutálního zneužívání malých dětí“ (čl. 23)

V souvislosti s dětskou prací některé články uvádí, že za těžkou práci a nevhodnými nástroji dostávali **nevhodné finanční ohodnocení**.

„Některé z nich za práci v dolech dostávaly odměnu 1,50 dolaru za hodinu a pracovaly šest dní v týdnu.. „Nikdy jsem se neseťkal ani nezdokumentoval závažnější asymetrii v rozdělování příjmů mezi spodní částí a špičkou dodavatelského řetězce,“ komentoval Siddharth Kara, jenž se zabývá moderními podobami otroctví a je expertním svědkem v případě“ (čl. 7)

„...dostávaly jen dva dolary denně (necelých 47 korun) za to, že v temných tunelech dolovaly rudu primitivními nástroji...“ (čl. 15)

„V dokumentech zaslaných soudu ve Washingtonu se uvádí, že děti v některých případech dostávaly jen dva dolary denně (47 korun) za to, že v temných tunelech dolovaly rudu primitivními nástroji.“ (čl. 23)

2.6.3.2 Bezpečnost práce

Články, které dle typologie zmiňují v tématu problémy spojené s těžbou většinou k informaci kde se těží připojují i informaci o **nebezpečných podmínkách**.

„...firmy „vědomě využívají a napomáhají krutému a brutálnímu zneužívání malých dětí“, aby těžily vzácný kov v extrémně nebezpečných podmínkách.“ (čl. 2)

„Podle Amnesty International se pracovníci v dolech, včetně dětí, do šachet hlubokých i sto metrů spouští s jídlem na několik dní. Někdy zde stráví i týden bez toho, aby vyšli nahoru na světlo.“ (čl. 5)

„Zásoby namodralého kovu se nachází v Demokratické republice Kongo, kde se těží v drsných podmínkách.“ (Čl. 6)

„Organizace tvrdí, že některým z nich je jen sedm let a pracují v nebezpečných podmínkách.“ (čl. 12)

Článek číslo 3 situaci nebezpečné dětské definuje z globálního hlediska.

„Celosvětově se dětská práce týká 152 milionů dětí. 73 milionů z nich přitom pracuje v hazardních podmínkách, které ohrožují jejich zdraví a život.“ (čl. 3)

Články, které téma více a hlouběji popisují z lidskoprávního hlediska, uvádějí informace o používání **nevhodných nástrojů**, které mají pracující k dispozici.

„V dolech rudu rukama dobývají i děti, které jsou tak vystaveny jedovatým těžkým kovům.“ (čl. 8, 13)

„...děti v některých případech dostávaly jen dva dolary denně (47 korun) za to, že v temných tunelech dolovaly rudu primitivními nástroji.“ (čl. 23)

A také, že kvůli nerostnému bohatství, které kobalt dnes představuje, dochází k **bojům**.

„O kontrolu nad těžbou a obchodem s kovy, ze kterých se vyrábí plošné spoje do elektronických přístrojů, se vedou tvrdé boje....“ (čl. 5)

„...u nichž musí američtí zpracovatelé dokazovat, že zisk z jejich těžby není určen k financování ozbrojených bojůvek a nedochází k potlačování lidských práv.“ (čl. 13)

2.6.3.3 Následky

Jaké vyplývají následky z využívání dětské práce a nebezpečných pracovních podmínek je popisováno, podobně jako bezpečnost práce, články, které dle typologie nahlíží na téma více z lidskoprávního hlediska. Tyto články odkazují na žalobu zaslanou anonymními žalobci z DRK jménem International Rights Advocates soudu ve Washingtonu. Podle článků, citujících žalobu, těžba s minimálními ochrannými pomůckami v nebezpečném prostředí přináší **emocionální tíseň, četná zranění a zmrzačení**.

„Žalobce po technologických společnostech požaduje odškodnění za nucenou práci, nespravedlivé obohacení, nedbalý dohled a za způsobenou duševní tíseň.“ (čl. 15)

„Stížnost také popisuje několik případů zraněných dětí, včetně jednoho chlapce, který sklouzl a spadl při práci v dole a „nyní je zcela ochrnutý od pasu dolů“.“ (čl. 2)

„Některé z dětí v důsledku nehod v kobaltových dolech buď zemřely nebo utrpěly trvalé následky, jako je ochrnutí. Žalobu doplňují snímky dětí se znetvořenými nebo chybějícími končetinami.“ (čl. 7)

Články 7, 15 a 23 uvádějí, že následkem těžké práce a z důvodu nevhodných pracovních podmínek byla **smrt** dětí.

„...čtrnáct rodin z Konga viní technologické giganty z odpovědnosti za smrt šesti a zranění dalších dětí, které v důsledku práce v dolech utrpěly trvalé následky.“ (čl. 7)

„Žalobci tvrdí, že jejich děti zemřely nebo byly zmrzačeny při těžbě kobaltu, který společnosti využívají v bateriích do svých zařízeních.“ (čl. 15.)

„...přispěly podle rodin ke smrti a těžkým zraněním několika dětí.“ (čl. 23)

Mnoho sdělení informuje, že děti **pracují místo aby se vzdělávaly**. První kategorie jako jeden z důvodů dětské práce popisuje, že děti kobalt těží z důvodu chudoby, aby domů přinesly alespoň nějaké peníze.

„Reportéři televizních stanic CBS a CNN objevili během posledních měsíců v Kongu děti, které místo školy tráví dny v kobaltových dolech.“ (čl. 12)

„V žalobě se uvádí, že děti, z nichž některým bylo jen šest let, musely kvůli extrémní chudobě svých rodin opustit školu a pracovat v kobaltových dolech firmy Glencore.“ (čl. 7)

2.6.4 Kategorie možnosti řešení

Různé možnosti řešení se odvíjejí od obavy z nedostatku kobaltu jako zdroje pro spotřební průmysl, který je využíván velkou částí obyvatel a z hlediska rozvoje elektromobility, která má být přechodem na ekologické automobily. V tomto směru články reflektují naděje nalezení nových a využívání recyklovaných zdrojů. Pozornost je tak zaměřena na odhodlání firem do jejich hledání investovat a omezit tak dodej z největších světových a konfliktních zásob DRK.

Jako jedna z možností řešení problematických konžských zdrojů je nabízena skrze výzkum a **snížení podílu kobaltu v používaných bateriích**. Článek tak reflektuje předpoklad, že by kobaltu bylo dostatek a vystačil by tak z jiných světových nalezišť.

„Některé automobilky již pracují na bateriích, ve kterých by kobaltu bylo potřeba méně. Čínská firma BYD plánuje uvést na trh baterie se součástí niklu, manganu a kobaltu v poměru 8:1:1 a BMW chce začít takové baterie používat v roce 2021. To by podle BNEF mělo pomoci snížit citlivost baterií na výkyvy v cenách surovin.“ (čl. 18)

„Slavný vědec Kenan Sahin objevil možnost, jak snížit podíl vzácného a drahého kobaltu v akumulátorech...Nový patent, který Kenan Sahin už nechal zaregistrovat v Americe, Evropě, Číně i Japonsku, snižuje podíl kobaltu v katodách z 20 procent na pouhá čtyři procenta. Jde o to, že vědci se podařilo vložit kobalt do specifických míst v chemické struktuře katod. Tohle extrémní snížení by mohlo zajistit, že kobaltu bude dostatek i v budoucnu a hlavně že se vystačí s nalezišti i v jiných oblastech světa, než je vojensky nestálé Kongo.“ (čl. 19)

Ideální možnost je prezentována v objevu českého vědce, jehož předmětem je používaná **baterie bez kobaltu.**

„Průlomový objev na poli elektrotechniky se podařil Tomáši Kazdovi z Ústavu elektrotechnologie Fakulty elektrotechniky a komunikačních technologií VUT. Po osmiletém výzkumu vyvinul baterie, které jsou lehčí, ekologické a vydrží nabitě třikrát déle než ty, jež dnes používáme. Budoucnost baterií podle něj tkví v kombinaci lithia a síry.“ (čl. 6)

Zavázání se firem k **získávání zdrojů odpovědnou cestou** a **dohlédnutí na dodavatelské řetězce** je reflektováno jako další možnost řešení.

„Mnoho společností, včetně Tesly, nebylo schopno plně vysledovat své dodavatelské řetězce. Elektrická automobilka uvedla, že většinu svého kobaltu dovážela ze států mimo Kongo a „zavázala se k získávání materiálů pouze odpovědnou cestou“.“ (čl. 2)

„Jeden z největších výrobců baterií LG Chem proto letos na jaře prohlásil, že kobalt z Konga kupovat nebude. Také vládce Tesly Elon Musk prohlásil, že bude odebírat kobalt jen ze severoamerických zdrojů.“ (čl. 8)

„Pokud si v příštím roce koupíte auto s lithium-iontovou baterií od koncernu FCA, nebudou v ní nerosty získané konfliktním způsobem. Italskoamerický koncern se přidává k řetězci, který ověřuje původ minerálů.“ (čl. 16)

„Jeden z největších výrobců baterií LG Chem proto už prohlásil, že kobalt z Konga kupovat nebude. Mluví se i o tom, že společně s cínem, wolframem, tantalem a zlatem bude kobalt zařazen na seznam tzv. konfliktních kovů, u nichž musí američtí zpracovatelé dokazovat, že zisk z jejich těžby není určen k financování ozbrojených bojůvek a nedochází k potlačování lidských práv. (čl. 13)

Zároveň jedna z firem uvádí, že **přerušeni spolupráce nepomůže vyřešit podmínky** v DRK.

„Firmy, které využívají kobalt ve svých bateriích, přiznaly reportérům problémy spojené s dodavateli. Například společnost Apple však uvedla, že pouhé přerušeni spolupráce s Demokratickou republikou Kongo „by nijak nezlepšilo tamní podmínky pro lidi nebo životní prostředí“. Další technologický gigant, jihokorejský Samsung, si je podle CNN vědom obav z nezletilých horníků v africké zemi a pracuje na zlepšení svého dodavatelského řetězce.“ (čl. 12)

Články, které dle typologie problematiku konfliktních zdrojů DRK popisují z ekonomického hlediska, vkládají naděje především do **nalezení nových zdrojů**. Za slibná místa jsou považovány lokace v Severní Americe, České Republice a dna oceánů.

„Firmy pátrají po dosud neobjevených zásobách nerostných surovin. Jejich případná těžba by ale podle ekologů ohrozila už tak křehký mořský ekosystém...Mezinárodní úřad pro mořské dno (The Seabed Authority), což je organizace OSN, která uděluje licence na těžbu, se podle Financial Times chystá vydat nová pravidla a umožnit těžbu už od příštího roku.“ (čl. 1)

„Skupina miliardářů v čele s Billem Gatesem podpořila start-up KoBold Metals, který pracuje na „google mapách pro zemskou kůru“ ve snaze najít nové zdroje kobaltu.“ (čl. 10)

„Evropští výrobci elektrovozů a baterií proto hledají nové zdroje kobaltu. Krušné hory na pomezí Česka a Německa jsou mezi těžaři obecně považovány za slibnou alternativu. Podobné naděje jsou vkládány do krušnohorských zásob lithia.“ (čl. 21)

Jako **popření čerpání zdrojů kobaltu získaných dětskou prací** popisuje článek 2. Důvod, který popisuje je, že 2 velké firmy nepodporují formu nedobrovolné práce a stále hledají zodpovědné zdroje pro své produkty.

„Dell rovněž jakékoli obvinění popírá. „Nikdy jsme nepodporovali formu nedobrovolné práce, podvodných náborových praktik nebo dětské práce. Pokud u dodavatele zjistíme nesprávné chování, nepatří do našeho dodavatelského řetězce,“ dodala společnost. Google dětskou práci a možné ohrožení považuje za „nepřijatelné“.“ (čl. 2)

Recyklace je články 11 a 18 popisována jako nadějná možnost znovu získávání kobaltu pro elektromobily a spotřební elektroniku s možností vyhnout se tak konfliktním nalezištím.

„Máme miliardy opuštěných chytrých telefonů po ukončení životnosti. To by se mohlo využít k napájení milionů elektrických vozů,“ prohlásil Grynberg. Podle něj je nyní nutné motivovat lidi, aby vraceli nepoužívané chytré telefony. Upozornil, že pouze pět až deset procent chytrých telefonů se recykluje. „Recyklace existuje a funguje, je to sbírání, které nefunguje,“ dodal. (čl. 11)

„Další pomocí by mohlo být zvýšení produkce kobaltu z recyklovaných baterií. Teoreticky by takhle mohlo být možné získat 100 tisíc tun kobaltu ročně do roku 2030, pokud budou recyklovány všechny baterie z aut i elektroniky. Aktuálně se však recykluje jen čtvrtina až polovina.“ (čl. 18)

Článek 9 píše, že se **recyklaci elektroniky zatím příliš nedaří**.

„Do cen by mohlo promluvit i rozšíření recyklace, ale ta se zatím z technologických důvodů příliš nedaří.“ (čl. 9)

2.6.5 Kategorie zúčastněné strany

Jednotlivé zúčastněné strany popsané v článcích, které jsou zapojené do procesu získávání a využívání kobaltu se dají rozdělit do několika hlavních skupin. Pracující a kobalt těžící osoby v DRK, velké firmy užívající baterie s kobaltem ve svých zařízeních, dodavatelé kobaltu, kteří ho vykupují z DRK, zpracovatelé kobaltu, kteří z něho vyrábí baterie a na konci uživatelé výsledných prodávaných zařízeních. První skupinou jsou nezletilé **pracující děti** a jejich **opatrovníci**, kteří jsou v 6 článcích v rámci tématu žaloby popisováni také jako žalující strana. Jejich úloha je prezentována jako strana, která rozpoutala právní válku a jako využívaná pracovní síla. V některých článcích je zdůrazňován věk dětských pracovníků a v souvislosti se žalobou je popisován konkrétní počet 14 žalujících rodin.

„Kobalt do baterií pro Apple i Teslu těží v Kongu šestileté děti, tvrdí žaloba... Rodiče dětí z Demokratické republiky Kongo, jedné z nejchudších zemí světa, rozpoutali právní válku proti světovým technologickým špičkám“ (čl. 7)

„Americké technologické firmy...čelí ve Spojených státech žalobě 14 rodin z Konžské demokratické republiky... Žalobci jsou buď opatrovníci dětí zabitých při těžbě kobaltu v Kongu nebo děti samotné, které nehody přežily.“ (čl. 7, 23)

„Reportéři televizních stanic CBS a CNN objevili během posledních měsíců v Kongu děti, které místo školy tráví dny v kobaltových dolech.“ (čl. 12)

Další prezentovanou skupinou jsou velké firmy, které baterie vyžívají do svých produktů. Články 2, 7, 15, 23 uvádějí i **výčet konkrétních technologických společností.**

„Americké technologické firmy Google, Apple, Microsoft, Dell a Tesla čelí ve Spojených státech žalobě 14 rodin z Konžské demokratické republiky.“ (čl. 15, 23)

„Kobalt do baterií pro Apple i Teslu těží v Kongu šestileté děti, tvrdí žaloba.“ (čl. 7)

„Google, Apple a Tesla využívají dětské otroky? Pět firem čelí vážnému obvinění.“ (čl. 2)

Dodavatelé kobaltu jsou v článcích popisováni jak z hlediska zemí, tak z hlediska konkrétní společnosti. Mezi **dodavatele kobaltu** se jako země podle článku 16, 18 a 22 řadí především DRK a podle článku 8 také Čína.

„Například největším světovým dodavatelem kobaltu je Demokratické republika Kongo a jak v minulosti uvedl web CarBuzz, bezpečnost práce tam je mizerná a nezřídka pracují i děti.“ (čl. 16)

„Baterie elektromobilů potřebují kromě lithia také kobalt. Jeho největším producentem je nestabilní africká země a baterií se nerecykluje dostatek, takže během pěti až sedmi let je možné očekávat problémy, varuje ve zprávě Bloomberg New Energy Finance.“ (čl. 18)

„Posledním významným zásobištěm je Čína, která se kobalt z pochopitelných důvodů vyvážet nechystá. Čínský úřad pro státní rezervy, který má na starosti tvorbu zásob komodit v zemi od ropy po vzácné kovy, loni a předloni koupil 5000 tun kobaltu. A pravděpodobně nakupuje do zásoby i letos.“ (čl. 8)

O konkrétních těžařských společnostech píše články 8 a 14.

„Největším obchodníkem a těžařem je švýcarsko-anglická společnost Glencore, která loni vytěžila 28 tisíc tun kobaltu a letos v únoru posílil svoji kontrolu nad doly v Kongu.“ (čl. 8)

„Glencore se zabývá těžbou ropy, uhlí či kovů a je také největším světovým zprostředkovatelem obchodů s komoditami. Firma v úterý oznámila, že ji americké úřady vyzvaly k předložení dokumentů, které se týkají podezření z korupce a praní špinavých peněz v Nigérii, Kongu a Venezuele od roku 2007 do současnosti.“ (čl. 14)

Další zúčastněnou stranou jsou ti, kdo kobalt zpracovávají pro další použití. Články 5 a 11 popisují především Čínu jako hlavního **odběratele a zpracovatele kobaltu**.

„Z celosvětového byznysu profituje Čína, zásoby ale nejsou nekonečné...Většina z nich ale není tak vzácná jako kobalt. Trhu s nimi dominuje Čína, která od místních vládců v Africe suroviny vykupuje a buď je sama zpracovává pro své výrobky, nebo prodává dalším technologickým firmám v Jižní Koreji a Japonsku. Podle Abrahama ovládá 85 procent trhu, což ostatní producenty znepokojuje.“ (čl. 5)

„Více než polovina kobaltu se těží v Demokratické republice Kongo a posílá se do Číny, kde se čistí pro použití v bateriích.“ (čl. 11)

A na zpracovaný kobalt navazují výrobci baterií. Z celkového počtu článků právě články 8 a 13 popisují konkrétní **výrobce a dodavatele baterií**.

„Jeden z největších výrobců baterií LG Chem proto letos na jaře prohlásil, že kobalt z Konga kupovat nebude.“ (čl. 8, 13)

„Podobné plány má ale i Elon Musk, který na začátku roku zahájil výrobu baterií v „gigafactory“ v Nevadě.“ (čl. 13)

Konkrétní zprostředkovatele tématu konfliktního získávání kobaltu zmiňují především články 2, 5, 12 a 23.

„V roce 2018 se při vyšetřování CNN zjistilo, že korupce a využívání dětské práce v africkém státě stále přetrvává.“ (čl. 2)

„Pracovní podmínky popsal režisér Frank Piasecki Poulsen ve svém dokumentu Krev v mobilech.“ (čl. 5)

„Demokratická republika Kongo stále zneužívá při těžbě kobaltu dětskou práci. Zjistili to reportéři amerických stanic CBS a CNN.“ (čl. 12)

Poslední a významnou skupinou především pro tuto analýzu je skupina odběratelů, spotřebitelů, tedy těch, **kdo elektronická zařízení denně používají**. Články 5, 7 a 13 na tuto skupinu míří tím, že přímo oslovují čtenáře, kteří jsou tak tímto způsobem označováni

za spotřebitele a uživatele. Uživatelé se tak podle článků stávají součástí celého procesu těžby, zpracování a používání produktů, které využívají kobalt.

„Věděli jste, odkud pochází suroviny pro mobily, notebooky, nebo televize? Přichází totiž nová doba železná. O kontrolu nad těžbou a obchodem s kovy, ze kterých se vyrábí plošné spoje do elektronických přístrojů, se vedou tvrdé boje, na jejímž počátku jsou zubožené děti v afrických dolech a na konci spokojení uživatelé se smartphony.“ (čl. 5)

„V Kongu se těží polovina světové produkce kobaltu, vzácného kovu, který se využívá k výrobě nabíjecích lithiových baterií, široce používaných v milionech elektronických zařízení po celém světě, například v telefonech nebo počítačích.“ (čl. 7)

„Zapomeňte na zlato, kobalt je vzácný materiál, který nyní hýbe světem. Vzácný materiál totiž vylepšuje vlastnosti Li-Ion baterií, které používáme nejen v notebookech a mobilech, ale jezdí na ně i elektromobily.“ (čl. 13)

„Suroviny potřebné pro výrobu telefonů a drobné elektroniky jsou na trhu velmi žádané, a jejich cena je proto vysoká, píše britský deník Financial Times.“ (čl. 1)

V kapitole kategorie možnosti řešení byla jako jedna z možností uvedena recyklace. Článek číslo 11 také cílí na čtenáře a popisuje, že nepoužívané telefony se z rukou spotřebitelů zpět nevrací.

„Podle nizozemské společnosti Fairphone, která recykluje staré telefony, zůstává v domácnostech nevyužívaných kolem 1,6 miliardy starých telefonů. „Máme miliardy opuštěných chytrých telefonů po ukončení životnosti. To by se mohlo využít k napájení milionů elektrických vozů,“ prohlásil Grynberg. Podle něj je nyní nutné motivovat lidi, aby vrátili nepoužívané chytré telefony. Upozornil, že pouze pět až deset procent chytrých telefonů se recykluje. „Recyklace existuje a funguje, je to sbírání, které nefunguje,“ dodal.“ (čl. 11)

V souvislosti se skupinou odběratelů články také popisují **světovou potřebu ochrany životního prostředí**, zejména přechodem na elektromobilní dopravu. Ekologie je však v souvislosti s těžbou kobaltu v článku 22 prezentována jako kontraproduktivní činnost.

„V nadějných bateriích se ale zároveň skrývá riziko zelené energetiky. Velkokapacitní úložiště staví na principu lithio-iontové baterie, podobně jako menší baterky v mobilních telefonech či elektromobilech. Boom akumulátorů zvyšuje poptávku nejen po lithiu, ale i dalších vzácných kovech – kobaltu, manganu či niklu. Rostou tak nároky na těžbu těchto nerostů, jejichž naleziště jsou mimo Evropu, obvykle v zemích, které si s ochranou životního prostředí velké starosti nedělají. Největší světové zásoby kobaltu má například Demokratická republika Kongo, jejíž těžební průmysl nejenže patří k velkým znečišťovatelům, ale také porušuje lidská práva zaměstnanců, a dokonce využívá dětskou práci. Tlak na „zelenání“ evropské energetiky tak zhoršuje životní prostředí na opačném konci zeměkoule.“ (čl. 22)

2.6.6 Výsledky výzkumu

Obsahovou analýzou článků internetových zpravodajů a vytvořenými kategoriemi byly vytvořeny kategorie, jejichž rozpracované odpovědi podávají obraz informovanosti o tématu dětské práce a podmínkách práce v souvislosti s těžbou kobaltu. Hlavní cíl by tak naplněn 4 kategoriemi, které vypovídají o tom, jaká hlavní témata jsou v souvislosti s dětskou prací a podmínkami práce reflektována.

Společným tématem všech analyzovaných článků byla těžba kobaltu v Demokratické republice Kongo. Výsledkem popsání obecných údajů byl obraz, který tvoří, jak je články na danou situaci nahlíženo. Reflektování situace, která v souvislosti s těžbou a užíváním vzniká byla popisována z více hledisek. Polovina analyzovaných článků zmínila problémy dětské práce a pracovních podmínek v souvislosti s těžbou. Nejmenší procento analyzovaných článků uvedlo pouze informaci, že největší naleziště kobaltu jsou v DRK. Necelých 30 % pak problém detailněji popisovalo. Necelá polovina článků na téma nahlížela ekonomickou a technickou perspektivou, kdy hlavní informací byla rostoucí poptávka po nerostné surovině a její potřeba v elektrotechnickém průmyslu. Druhá polovina téma reflektovala z hlediska problematiky a život ohrožující těžby světově žádané suroviny.

Z výsledků vyplynulo, že články prezentovaný důvod nepřestávající problematiké těžby kobaltu v DRK je především fakt, že zde jsou jeho největší naleziště na světě. Dalšími uváděnými důvody je jeho užívání v bateriích do elektronických zařízeních, o kterých články píší, že jsou používána odběrateli po celém světě a rozvíjející se potřeba výroby elektromobilů, které mají zajistit přechod na žádanou ekologičtější dopravu. Chudoba rodin žijících v oblastech kobaltových dolů je jednou z příčin toho, proč je na špatné podmínky práce a využívání dětí v zemi vůbec přístupováno. Další uváděnou příčinou je skutečnost, že DRK je celkově chudou a nestabilní zemí, která je zmítána konflikty. To, že firmy, které využívají vytěžený kobalt ve svých zařízeních nevyvíjejí iniciativu, aby bylo nevhodným pracovním podmínkám a dětské práci zabráněno, je též prezentováno jako důvod, proč je využívání dětské práce a nedodržování bezpečnostních podmínek práce stále tolerováno.

Nucená dětská práce je popisována jako zneužívání a nežádoucí jev, který je přítomný v mnoha zemích světa. Je negativně popisována a prezentována jako problém. Nedostačující mzda za těžkou práci, nebezpečné, zdraví a život ohrožující pracovní podmínky, nemožnost chodit do školy jsou následky těžby, při kterých tak v mnoha směrech dochází k porušování základních práv stanovených Úmluvou o právech dítěte a humanitární chartou.

Součástí popsaného tématu jsou nabízeny možnosti řešení, kdy se jako nadějně ukazují výzkumy, které mají přinést nová naleziště a baterie, které problematický kobalt nebudou potřebovat. S tím také souvisí zajištění odpovědného získávání žádoucí suroviny a možnosti recyklování starých zařízení. Tvrzení, že přerušení spolupráce s DRK by nepomohlo zlepšit místní podmínky zároveň poukazuje na komplexnost a problematiku celé situace.

Výsledkem analýzy je také definování a popis stran, které jsou v procesu zapojení. Skupina firem a prodejců zařízení je závislá na dodávkách potřebných baterií, stejně tak jako materiálů používaných pro jejich výrobu. Tato skupina byla v textech popisována konkrétními jmény. Důležitou skupinou, která výsledné produkty užívá jsou odběratelé. Ta je označena jako většina lidí, kteří používají elektronická zařízení po celém světě a přímo se tak podílejí na celém procesu. Na konci dodavatelského procesu byly popisováni ti, kdo potřebnou surovinu za nevhodných podmínek těží. V tomto případě se ve většině článků jednalo o nezletilé děti.

2.6.7 Diskuze

Výsledky výzkumné části této práce podávají obraz o tom, co je v souvislosti s tématem prezentované a diskutované. Jednotlivé články však zmiňují malé části celé problematiky. Souvislost problémů spojených s těžbou kobaltu je v článcích prezentována především pod pojmem dětská práce. Tento pojem je tak vyzdvihován jako nejpálčivější problém a měl by být řešen především velkými firmami, které problémový kobalt využívají. Prezentované důvody pro využívání dětské práce jsou především chudoba rodin, jejichž děti musí pracovat, aby se uživil. Pracující děti jsou v článcích negativně vykresleny jako ubohé, mrzačené a využívané. Demokratická republika Kongo jako nestabilní, nedemokratická a chudá země je odpověď na otázku, proč je vůbec v zemi přípouštěno porušování lidských práv v takovém měřítku.

Z první části výzkumu, která popisuje obecné údaje o analyzovaných článcích, je zřejmé, že se většina z nich zaměřuje na riziko zvyšování ceny kobaltu. Obava z jeho nedostatku pro technologie a ekologickou automobilní dopravu je tak zřetelnější a větší, nežli obava z porušování lidských práv. Žaloba 14 konžských rodin je hrozbou pro žalované firmy, jejichž potřeba jednat je prezentována spíše jako obava z existence problému a ze sankcí, která z obvinění vyplívají. Ačkoliv skutečnost, že každý odběratel vytváří poptávku, která je hybatelem daných obchodních a dodavatelských řetězců v článcích zaznívala, tak výrazněji byla popisována skupina velkých firem a dětí, kteří surovinu těží.

Řešení problémů těžby se vkládá především do naděje nalezení nových zdrojů kobaltu. Důraz na jeho potřebnost je podporován výroky známých osobností, které podporují start-up programy výzkumů, jejichž cílem je právě nalezení nových nalezišť. Zároveň citovaná slova firmy Apple ukazují, že přerušení dovozu kobaltu z Konga nevyřeší místní krizi. Recyklace zmíněná některými články je popisována jako činnost, která není zatím realizována v příliš velké míře. V souvislosti s recyklací jsou články přímo oslovování právě spotřebitelé, jejichž použitá zařízení údajně leží nevyužitá doma. Firma Apple zase nabízí výkup použitých produktů a existují firmy, které se rozhodly jít cestou etické výroby telefonů (př. Fairphone).

Téma bylo diskutované poprvé intenzivně v roce 2010 skrze dokument Krev v mobilech. Tehdy se stalo i mediálním zájmem českých zpravodajů. Spolu s tlakem organizace Amnesty International na světové firmy se podařilo v roce 2018 přimět firmy k tomu, aby prověřili své dodavatelské řetězce. I díky tlaku mediálních zpráv světové firmy přislíbily, že je prověří a zajistí jejich etické fungování. Firma Apple v návaznosti na situaci na svých stránkách publikovala dokument (Supplier Responsibility, 2018 [online]), kde uvedla, že 100 procent jejich zdrojů je ověřených a eticky získaných. O dva roky později jsou žalováni za „profitování z nucené dětské práce“. Ukazuje se tak, že skrze média, poukazující na problém v nárazových vlnách, dochází k CNN efektu, který ačkoliv některé změny přináší, tak stále nemají dlouhé ani intenzivní trvání. Problematika těžby kobaltu je tak odběratelům prezentována formou nárazových zpráv, nikoliv formou pravidelného informování. Na základě výzkumu této práce se ani nejedná o mnoho zpráv, když jde o 23 článků nejčtenějších českých médií za poslední 3 roky.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá informovaností o těžbě a využívání kobaltu z Demokratické republiky Kongo z hlediska humanitární a sociální práce. První, teoretická část práce popisuje tematiku těžby kobaltu, která je jedním z mnoha důvodů nekončící a dlouhotrvající humanitární krize v zemi. V praktické části je popsán proces kvalitativní obsahové analýzy, v jejímž případě bylo zkoumáno 23 článků z 6 nejčtenějších médií českých webových zpravodajství.

Hlavním cílem bylo zjistit, jak je téma dětské práce a nelidských pracovních podmínek spojených s těžbou kobaltu předkládáno v nejnavštěvovanějších českých médiích. Motivací ke stanovení tohoto cíle byly informace, že výsledkem celého procesu těžby a zpracování kobaltu jsou elektronická zařízení, která jsou používána většinovou společností a díky nimž je možné mít přístup k internetovým zpravodajstvím. Mezinárodní těžba nerostného bohatství rozvojové země, díky které dochází k jejímu zásadnímu ovlivňování a poškozování, je tak příkladem významného globálního faktoru makro úrovně mezinárodní sociální práce z hlediska integrovaného přístupu (Integrated-perspectives Approach).

Celkový obraz, který články podávají, je v rámci praktické části popsán ve 4 kategoriích, čímž se podařilo naplnit stanovený cíl. Výsledky první kategorie jako důvody využívání dětské práce popisují nestabilní a nedemokratické podmínky Demokratické republiky Kongo, chudobu jejích obyvatel a minimální iniciativu velkých firem do situace zasahovat. V rámci prezentovaných důvodů těžby jsou obrovská naleziště, ze kterých se vyváží 50 % světové produkce kobaltu, který je zásadním prvkem lithium-iontových baterií. Další kategorie reflektuje podmínky práce, kde je články popisována dětská práce a velmi malá mzda za těžkou práci v nebezpečném pracovním prostředí. Následky těchto podmínek jsou nemožnost docházet do školy, zranění, mrzačení, emocionální tíseň a mnohdy také smrt. Kategorie, ve které jsou možnosti řešení, poukazuje na potřebu investování do výzkumů pro nalezení nových zdrojů, dohlédnutí na dodavatelské řetězce, a tak zajištění etického získávání. Před provedením analýzy byl stanoven předpoklad, že články nenabízejí možnosti řešení, které by byly odběrateli technologických produktů realizovatelné. Překvapující výsledky v rámci této kategorie však ukázaly, že recyklace je prezentována právě jako ona možnost, ačkoliv není zatím příliš rozšířená. Poslední kategorie prezentuje zúčastněné strany celého procesu získávání, zpracování a využívání kobaltu. Jedná se tak o dětské pracovníky, dodavatele kobaltu, technologické společnosti, uživatele elektronických zařízení a zprostředkovatele tématu.

Z výsledků kvalitativní obsahové analýzy vyplývá, že informovanost o daném tématu je médií předkládána nárazově a nikoliv intenzivně. O této skutečnosti vypovídá počet 23 článků za poslední 3 roky.

Téma popsané v teoretické části této práce spolu s výsledky praktické části mohou posloužit jako učební materiál určený ke zvýšení povědomí o dané problematice nejen pro humanitární i sociální pracovníky, ale také pro většinovou společnost využívající výsledné produkty. Právě pro uživatele práce může být podnětem pro podporování humanitárních organizací působících v DRK skrze dárcovství. Tato práce se také může stát motivací dobrovolníkům, sociálním pracovníkům i podnikatelům k vytváření projektů týkajících se recyklace, která zatím není tolik známá ani využívaná.

Otázka, jakým způsobem zprávy o problematice odběratele ovlivňují a zda tímto způsobem medializované zprávy dovedou přinést nějaké dlouhodobé a trvalé změny zůstala nezodpovězena. Výzkum mediálního obrazu zvoleného tématu je za období posledních 3 let. Vzhledem k tomu, že téma je mediálně známé od roku 2010, tak shledávám nedostatek právě v nemožnosti zkoumat způsob informování již od tohoto roku.

Bibliografický seznam

AMNESTY, International. Research. Amnesty.org [online]. ©2016 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr62/3183/2016/en/>

ANDERSON, George M, 2008. Congo's lament: a country rich in resources remains mired in poverty. *America* [online]. 199(20), 16-18 [cit. 2020-03-03]. ISSN 00027049. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rh&AN=CPLI0000475672&lang=cs&site=ehost-live>

APPLE. Supplier Responsibility. Apple.com [online]. ©2018 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.apple.com/supplier-responsibility/pdf/Apple_SR_2018_Progress_Report.pdf

BERKOWITZ, Rachel a Doron AURBACH, 2019. There's a lithium battery in your future. *MRS Bulletin* [online]. 918-919 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/mrs-bulletin/article/theres-a-lithium-battery-in-your-future/B8D757E842D7C176D6BA7B91F28B93A4>

BERKOWITZ, Rachel and Doron AURBACH, 2019. There's a lithium battery in your future. *MRS Bulletin* [online]. B.m.: Cambridge University Press, vol. 44, no. 12, pp. 918–919. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/mrs-bulletin/article/theres-a-lithium-battery-in-your-future/B8D757E842D7C176D6BA7B91F28B93A4>

BLOMGREN, George E. *Journal of The Electrochemical Society* [online]. ©2017. 164 A5019. Dostupné z: <https://doi.org/10.1149/2.0251701jes>

BRAINARD, Lael a Derek H. CHOLLET, ed. 2007. *Too poor for peace?: global poverty, conflict, and security in the 21st century*. Washington, D.C.: Brookings Institution, c2007, VIII, 175 s. ISBN 9780815713753.

BRINK, Susan van den, René KLEIJN, Benjamin SPRECHER a Arnold TUKKER, 2020. Identifying supply risks by mapping the cobalt supply chain. *Resources, Conservation & Recycling* [online]. 1-11 [cit. 2020-03-04]. ISSN 0921-3449. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921344920300653>

CAHILL, Kevin, 2003. *Basics of International Humanitarian Mission*. Institute of International Humanitarian Affairs. New York. ISBN 0-8232-2243-8. Dostupné z: https://fordham.bepress.com/human_affairs/1

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. The World Factbook: Democratic republic of Congo [online]. ©2020 [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/cg.html>

COBALT INSTITUTE, Core Applications [online]. ©2017 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.cobaltinstitute.org/core-applications.html>

CRAMER, Christopher, 2006. *Civil war is not a stupid thing: accounting for violence in developing countries*. London: Hurst & Co. ISBN 978-1-85065-787-3.

DECARLO, Samantha a Daniel MATTHEWS, 2019. More Than a Pretty Color: The Renaissance of the Cobalt Industry. *Journal of International Commerce* [online]. 1-23 [cit. 2020-03-17]. ISSN 21526877. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=135192318&lang=cs&site=ehost-live>

DISMAN, Miroslav, 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8.

FISHER, Simon, Dekha Ibrahim ABDI, Jawed LUDIN, Richard SMITH, Steve WILLIAMS a Sue WILLIAMS. 2007. *Working with conflict: skills and strategies for action*. 4th impres. London: Zed Books, xvi, 185 s. ISBN 9781856498371.

FRAGILE STATES INDEX. Global Data. fragilestatesindex.org [online]. ©2019 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://fragilestatesindex.org/data/>

GAUGHRAN, Audrey, Inside the DRC's Artisanal mining industry In: Amnesty International [online]. ©2019 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.amnestyusa.org/inside-the-drcs-artisanal-mining-industry/>

GEMIUS CZECH, O nás. [Cz.gemius.com](http://www.cz.gemius.com) [online]. ©2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://www.cz.gemius.com/caste-dotazy.html>

GEMIUS RATING, Kategorie. [Rating.gemius.com](http://rating.gemius.com) [online]. ©2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/82>

GIBBSON, Pat a Hans-Joachim HEINTZE, 2015. *The Humanitarian Challenge: 20 Years European Network on Humanitarian Action (NOHA)*. New York: Springer International Publishing. ISBN 978-3-319-13469-7.

HASSELL, C. Alton, 2018. Cobalt (Co). Salem Press Encyclopedia of Science [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,url,uid&db=ers&AN=89474616&lang=cs&site=eds-live&authtype=shib&custid=s7108593>

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

HILHORST, Thea, 2013. *Disaster, conflict and society in crises: everyday politics of crisis response*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-415-64081-7.

Humanitarian InSight. Democratic Republic of the Congo. Hum-insight.info [online]. ©2020 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://hum-insight.info/plan/919>

IHS Markit. Country report – Democratic Republic of Congo Country Monitor [online]. 1-56 ©2020 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=141517050&lang=cs&site=ehost-live>

IHS Markit. Executive summary – Democratic Republic of Congo Country Monitor [online]. ©2019. 1-6 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=bth&AN=137572882&lang=cs&site=eds-live&authtype=shib&custid=s7108593>

INTERNATIONAL RIGHTS ADVOCATES. Cobalt DRC Case. Iradvocates.org [online]. ©2019 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <http://www.iradvocates.org/case//cobalt-drc-case>

J. DE WIT, Maarten a François GUILLOCHEAU a Michiel C.J. DE WIT, ed., 2015. *Geology and resource potential of the Congo Basin*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg. ISBN 9783642294815.

JAKOBSEN Peter Viggo, 2000. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management Is Invisible and Indirect [online]. Journal of Peace Research 37, no. 2 (2000): 131-43. [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/424916.

KAŠPAR, Petr, 2009. In: YouTube [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvMcVCna0Yc>

Logistics Capacity Assessments. Democratic Republic of Congo Humanitarian Agency Contact List. Dlca.logcluster.org [online]. ©2018 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z:

<https://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/4.2+Democratic+Republic+of+Congo+Humanitarian+Agency+Contact+List#space-menu-link-content>

LYONS, Karen a Kathleen MANION a Mary CARLSEN, 2006. *International perspectives on social work: global conditions and local practice*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 9781403939517.

MCCULLOUGH, Erin a NASSAR, Nedat T. Assessment of critical minerals: updated application of an early-warning screening methodology [online]. ©2017. *Miner Econ* **30**, 257–272. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s13563-017-0119-6>

MCQUAIL, Denis, 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.

Medecins Sans Frontières. Democratic Republic of Congo. Msf.org [online]. ©2020 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://www.msf.org/democratic-republic-congo-drc>

MERCY CORPS. The facts: The humanitarian crisis in the Democratic Republic of Congo. Mercycorps.org [online]. ©2019 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://www.mercycorps.org/blog/drc-humanitarian-crisis>

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MUHREN, Willem, Gerd VAN DEN EEDE a Bartel VAN DE WALLE. 2008. Sensemaking and implications for information systems design: Findings from the Democratic Republic of Congo's ongoing crisis. *Information Technology for Development* [online]. **14**(3), 197-212 [cit. 2020-03-10]. ISSN 02681102. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=asn&AN=33443030&lang=cs&site=ehost-live>

OLSEN, Gorm Rye, Nils CARSTENSEN a Kristian HØYEN, 2003. Humanitarian crises: testing the CNN-effect. *Forced Migration review: African displacement: roots, resources and resolution* [online]. Oxford: Refugee Studies Centre, (16), 39-41 [cit. 2020-05-7]. ISSN 1460-9819. Dostupné z: <https://www.fmreview.org/african-displacement/ryeolsen-cartensen-hoyen>

POSLUŠNÁ, Veronika. *Kobalt z Konga*. Olomouc (absolventská práce). CARITAS – VOŠ sociální Olomouc.

PROMÍTEJ I TY!, Krev v mobilech. Promitejity.cz [online]. ©2010 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://promitejity.cz/detail-filmu/4-krev-v-mobilech>

RELIEFWEB, *DR Congo – Key Figures* [online]. ©2020 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/country/cod>

RELIEFWEB. Report: Child labour in the DRC. Reliefweb.int [online]. ©2015 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/child-labour-drc-key-figures>

ROBINSON, Piers, 2002. *THE CNN EFFECT, 2002. The myth of news, foreign policy and intervention*. New York: Routledge. ISBN 0-203-99503-1.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ, 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení. 2., přeprac.* vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0827-8.

SIMBA, Martin, 1966. *Kongo (Léopoldville)*. Praha: Svoboda. Zeměmi světa (Svoboda). ISBN 25-076-66.

SKY NEWS, Special report: Inside the Congo cobalt mines that exploit children. In: YouTube.com [online] c2017 [cit. 16. 06. 2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=JcJ8me22NVs&t=4s>

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

STUPART, Richard, 2015. Africa's deadliest conflict: media coverage of the humanitarian disaster in the Congo and the United Nations response 1997–2008. *Journal of Contemporary African Studies* [online]. 33(3), 418-420 [cit. 2020-05-06]. ISSN 02589001. Dostupné z: <https://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=4cfdee4c-bb64-481d-997b-d3f44fdb6587%40sdc-v-sessmgr02&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVybCx1aWQmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVkcylsaXZI#AN=111727981&db=asn>

SURYNEK, Alois, 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-038-4.

ŠLACHTA, Mojmír a Tomáš BURDA a Milan HOLEČEK. 2007. *Ohniska napětí ve světě*. Praha: Kartografie Praha. ISBN 978-80-7011-926-6.

TOMEŠ, Jiří, David FESTA a Josef NOVOTNÝ, 2007. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. Praha: P3K. ISBN 978-80-903587-6-8.

TURNER, Thomas, 2007. *The Congo wars: conflict, myth and reality*. London: Zed Books. ISBN 978 1 84277 688 9.

U.S. Geological Survey: *Mineral commodity summaries*, 2020 [online]. 200 s. ISBN 978-1-4113-4362-7. Dostupné z: <https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2020/mcs2020.pdf>

UNICEF. Convention on the Rights of the Child text. Unicef.org [online]. ©2019 [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>

VOJTÍŠEK, Petr, 2012. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní. ISBN 978-80-905109-3-7

WALT, Vivienne, 2018. SPECIAL REPORT: BLOOD, SWEAT, AND BATTERIES. *Fortune* [online]. **178**(3), 104-114 [cit. 2020-03-04]. ISSN 00158259. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=131267826&lang=cs&site=ehost-live>

Výzkumný soubor

Článek 1: FENDRYCHOVÁ, Simona, 2019. Aktualne.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zabranici/morske-hlubiny-ohrozuje-tezba-lidstvo-je-znici-driv-nez-je-s/r~5616031c9e4011e9970a0cc47ab5f122/>

Článek 2: DST, 2019. Blesk.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/629511/google-apple-a-tesla-vyuzivaji-detske-otroky-pet-firem-celi-vaznemu-obvineni.html>

Článek 3: DST, 2019. Blesk.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/609792/letni-brigady-za-rohem-dite-muze-vydelat-i-desetitisice-ve-svete-musi-pracovat-i-sedmiletci.html>

Článek 4: VAGADAY, David, 2017. Denik.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/u-kraslic-se-rozjede-pruzkum-tezari-maji-povoleni-na-12-vrtu-20170829.html>

Článek 5: KOPECKÝ, Pavel, 2017. Denik.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/u-kraslic-se-rozjede-pruzkum-tezari-maji-povoleni-na-12-vrtu-20170829.html>

Článek 6: BRANDOVÁ, Zuzana, 2018. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/baterky-mobil-vetsi-vydrz-vut-odpadni-sira-tomas-kazda.A180602_405468_brno-zpravy_vh

Článek 7: HORÁČEK, Filip, 2019. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/baterky-mobil-vetsi-vydrz-vut-odpadni-sira-tomas-kazda.A180602_405468_brno-zpravy_vh

Článek 8: DVOŘÁK, František, 2017. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/auto/zpravodajstvi/kobalt-elektromobil.A171022_084211_automoto_fdv

Článek 9: LÁZŇOVSKÝ, Matouš, 2018. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/technika/cena-kobalt-baterie.A180822_102511_tec_technika_mla

Článek 10: ČTK, 2019. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/kov-budoucnosti-gates-bezos-kobold-metals-kobalt-investice.A190304_114844_eko-zahranicni_are

Článek 11: ČTK a Jan MATURA, 2018. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/mobil/tech-trendy/mobily-recyklace-autoprumysl-kobalt.A180213_211203_mob_tech_jm

Článek 12: TOMANKA, Marek, 2018. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/kobalt-tezba-kongo-deti-amnesty-international.A180501_180212_eko-zahranicni_mato

Článek 13: JAVOR, Vladimír, 2017. Idnes.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/auto/zpravodajstvi/elektromobil-li-ion-kobalt-cena.A170228_163024_automoto_fdv

Článek 14: TOV, 2018. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/akcie-tezaru-glencore-prudce-padaji-kvuli-obvineni-z-prani-spinavych-penez-113389>

Článek 15: ČTK, 2019. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/deti-zemrely-nebo-byly-zmrzacen-y-konzske-rodiny-zaluji-technologicke-giganty-kvuli-kobaltu-40307342>

Článek 16: MB, 2019. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/fiat-chrysler-hlida-zdroje-mineralu-pro-baterie-z-ekologickych-i-humannich-duvodu-40307410>

Článek 17: LL, 2017. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/prvni-dopady-nedostatku-akumulatoru-zasahly-teslu-a-hyundai-40040455>

Článek 18: MB, 2018. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/rozmach-elektromobilu-je-zavisly-na-kobaltu-ziskat-ho-dostatek-je-problem-15524>

Článek 19: FRA, 2018. Novinky.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/vedec-objevil-jak-snizit-mnozstvi-kobaltu-v-akumulatorech-40252991>

Článek 20: ČTK, 2019. Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/gates-a-dalsi-magnati-investuji-do-hledani-zdroju-kobaltu-67397>

Článek 21: KUBÁTOVÁ, Zuzana, 2018. Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kanadane-maji-zalusk-na-cesky-kobalt-miliardove-nadeje-ale-muzou-zhatit-urady-52198>

Článek 22: KUBÁTOVÁ, Zuzana, 2019. Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/solarni-energetika-ve-svete-zaziva-boom-u-nas-je-to-jinak-solarni-kapacita-loni-naopak-klesla-73320>

Článek 23: RYŠÁNEK, Adam, 2019. Seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/technologicti-giganti-celi-zalobe-za-nakup-krvaveho-kobaltu-z-konga-85276>

Seznam grafů

Graf 1: Způsob popisování tématu	25
Graf 2: Hlediska analyzovaných článků.....	26
Graf 3: Rok vydání článků	26
Graf 4: Kategorie.....	27
Graf 5: Zdroje.....	27